

Možnosti identifikace ostatků lékaře Jana Františka Löwa z Erlsfeldu (1648–1725) a jeho rodiny v kryptě kostela Panny Marie Vítězné a svatého Antonína Paduánského na Malé Straně v Praze

The possibilities of identifying the remains of the physician John Francis Löw of Erlsfeld (1648–1725) and his family in the crypt of the Church of Our Lady Victorious and Saint Anthony of Padua in Lesser Town in Prague

**Jan Cvrček^{1,*}, Ján Trnka², Markéta Česáková³, Josef Duda⁴,
Miluše Dobisíková¹, Vítězslav Kuželka¹, Iva Grossová⁵ & Petr Velemínský¹**

¹ Národní muzeum, Antropologické oddělení, Václavské náměstí 68, 110 00 Praha 1, Česká republika;
jan.cvrcek@nm.cz, miluse.dobisikova@nm.cz, vitezslav.kuzelka@nm.cz, petr.veleminsky@nm.cz

² Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích, Oddělení rukopisů a starých tisků (historické fondy),
Zlatá Koruna 1, 382 01 Český Krumlov, Česká republika; trnka@cbvk.cz

³ Státní oblastní archiv v Hradci Králové, Archivní oddělení Zámrsrk, Zámrsrk 1,
565 43 Zámrsrk, Česká republika; marketa.cesakova@ahapa.cz

⁴ Kriminalistický ústav Policie České republiky, Oddělení speciální biologie, Bartolomějská 12,
110 00 Praha 1, Česká republika; josef.duda2@pcr.cz

⁵ Vojenský ústav soudního lékařství, Ústřední vojenská nemocnice, U Vojenské nemocnice 1200,
169 02 Praha 6, Česká republika; igross@seznam.cz

Cvrček J., Trnka J., Česáková M., Duda J., Dobisíková M., Kuželka V., Grossová I. & Velemínský P., 2025: Možnosti identifikace ostatků lékaře Jana Františka Löwa z Erlsfeldu (1648–1725) a jeho rodiny v kryptě kostela Panny Marie Vítězné a svatého Antonína Paduánského na Malé Straně v Praze. – Journal of the National Museum (Prague), Natural History Series 194: 13–54.

Abstrakt: Lékař a právník Jan František Löw z Erlsfeldu (1648–1725) se řadí mezi nejvýznamnější barokní osobnosti českých zemí. Byl osobním lékařem císaře Leopolda I. Habsburského (1640–1705), čtyřnásobným rektorem Univerzity Karlovy a osminásobným děkanem lékařské fakulty. Na základě spisu *Theatrum medicodudicorum* je pak uznáván jako významný představitel soudního lékařství ve střední Evropě. V roce 1971, během první fáze sanace katakomb kostela Panny Marie Vítězné a svatého Antonína Paduánského na Malé Straně v Praze, se Emanuel Vlček (1925–2006) pokusil identifikovat jeho ostatky, avšak neúspěšně. Pokrok ve zpracování archivních fondů a rozvoj jejich digitalizace však nyní umožnil provést komplexní historickou rešerši o jeho pohřbu. Současně byla provedena osteodemografická revize ostatků z katakomb kostela. Na základě výsledků osteologické analýzy byla vytipována kostra muže staršího 70 let, jejíž umístění v katakombách koresponduje s místem, na kterém si Jan František Löw z Erlsfeldu přál být pohřben. Patologie pravé dolní končetiny koresponduje se zápisem z jeho osobního deníku. Dále bylo jisté, že anatomické znaky lebky tohoto jedince korespondují se známými portréty Jana Františka Löwa z Erlsfeldu.

Abstract: Physician and lawyer John Francis Löw of Erlsfeld (1648–1725) is one of the most important Czech Baroque personalities. Among other things, he was personal physician to Holy Roman Emperor Leopold I (1640–1705), four-times rector of Charles University and eight-times dean of the Faculty of Medicine. Based on the *Theatrum medico-judicorum*, he is recognized as the prominent representative of forensic medicine in Central Europe. In 1971, during the first phase of the clearance of the catacombs of the Church of Our Lady Victorious and Saint Anthony of Padua in Prague's Lesser Town, Prof. Emanuel Vlček (1925–2006) attempted to identify his remains, but was unsuccessful. Advances in processing archival funds and their digitization have now made it possible to reinvestigate his burial. An osteodemographic revision of remains from the church catacombs was carried out, on the basis of which the skeleton of a male over 70 years old was identified, whose location corresponds to that where Löw wished to be buried, with right lower limb pathology corresponding to an entry in his personal diary. Cranial anatomical features of this individual also correspond to known portraits of John Francis Löw of Erlsfeld.

Klíčová slova: Baroko, lékařství, Univerzita Karlova, krypta, oltář, exhumace, osteobiografický profil

Keywords: Baroque, medicine, Charles University, crypt, altar, exhumation, osteobiographic profile

Received: 17 March 2025 | Accepted: 22 May 2025 | Published on-line: 2 July 2025

Úvod

Jan František Löw (obr. 1) se narodil 26. března 1648 v západočeské Plané, jeho otcem byl Wolfgang Löw, správce města a radní, matkou pak Alžběta rozená Erlmannová z Erlsfeldu¹. Pokřtěn byl 27. března. V jeho křestním zápise² je uvedeno pouze jméno Jan (resp. Johannes), a příjmení otce je zapsáno jako „Leb“, což však lze přisoudit v té době častému zaměňování a střídání „w“ a „b“, o čemž svědčí i zápis o pohřbu jeho bratra a městského lékaře v Českých Budějovicích Matouše roku 1702, který je zapsán jako „Löb“³.

Obr. 1. Portrét Jana Františka Löwa rytíře z Erlsfeldu (převzato z Kořínek 1971).

V roce 1661 nastoupil do jezuitského gymnázia v Chebu. V roce 1664 odešel studovat do Prahy do arcibiskupského semináře. V roce 1666 se stal doktorem filosofie a ještě téhož roku nastoupil na lékařskou fakultu Karlo-Ferdinandovy univerzity a 30. dubna 1672 byl v Karolinu promován doktorem medicíny. Již během studií působil jako preceptor synů u několika šlechtických rodin. Následně pak s baronem Žakavcem absolvoval kavalírskou cestu po Bavorsku a Itálii, během níž byl v roce 1675 v Římě promován doktorem obojího práva (Rozsivalová 1993, Novotný 2014). Na jaře roku 1676 se vrátil do Prahy, od lékařské fakulty získal svolení k praktikování anatomie, a věnoval se lékařské praxi v předních šlechtických rodinách či řeholních domech. Dne 3. května 1677 se v Praze v kostele sv. Václava na Malé Straně oženil s Annou Markétou Cassini z Bugelly (1651–1718), dcerou Jana Antonína

1 Národní knihovna Praha (dále jen NKP), sign. XVI C 10, Deník Jana Františka Löwa z Erlsfeldu, fol. 1; Národní archiv Praha (dále jen NAP), Sběrka genealogická Dobřenského, III. Materiál, inv. č. 5 (E), s. 21.

2 Státní oblastní archiv (dále jen SOA) v Plzni, Sběrka matrik západních Čech, Římskokatolický farní úřad Planá, matrika narozených Planá (TC) 03, 1636–1655, fol. 105r, dig. snímek 107.

3 SOA Třeboň, Sběrka matrik Jihočeského kraje, Římskokatolický farní úřad České Budějovice – sv. Mikuláš, kniha 95, matrika zemřelých, 1670–1715, fol. 185r, dig. snímek 185.

Cassini z Bugelly, radního Menšího Města pražského⁴, a sestrou dalšího významného lékaře a děkana lékařské fakulty a rektora univerzity, Jana Antonína Cassini z Bugelly (†1719), a stal se malostranským měšťanem (Čornejová 1992). Stal se též osobním lékařem Jana Adolfa I. knížete ze Schwarzenbergu (1615–1683) a když v roce 1680 vypukla v Praze morová epidemie, vzal jej s sebou do Lince, kam v tu dobu také přesídlil císařský dvůr, a zde byl jmenován dvorním lékařem. Když epidemie pominula, vrátil se do Prahy. Roku 1682 byl jmenován mimořádným profesorem na lékařské fakultě, a roku 1684, po smrti Mikuláše Franchimonta z Frankenfeldu (†1684), který byl jeho učitelem a velkým vzorem (Novotný 2014), pak i řádným profesorem. Přitom působil také na právnické fakultě. Léčení šlechty a duchovenstva mu umožnilo toho roku koupit malostranský dům U Tří korun (dnes Malostranské nám. č. p. 260/11, respektive z druhé strany v ulici Tržiště č. p. 16; Čornejová 1992). Již roku 1685 se stal děkanem lékařské fakulty. Tuto funkci zastával celkem osmkrát (1685–1686, 1691–1695, 1697–1698, 1700, 1704–1705, 1707–1711, 1714–1716, a 1718–1723). Roku 1699 se stal dokonce rektorem univerzity, a poté jím zvolen ještě třikrát (1703, 1712, a 1717). V roce 1703 jej císař povýšil do šlechtického, rytířského stavu s přídomkem „z Erlsfeldu“. Jeho vynikající hospodářské schopnosti mu později umožnily investice do pozemků, koupi vinice a zahrady, a v letech 1711–1712 koupí vzájemně blízkých statků Lojovice u Velkých Popovic a Modletice mezi Jesenicí a Říčany (dnes Středočeský kraj). Poskytoval také finanční půjčky (Čornejová 1992). Během další morové epidemie v Praze v letech 1713–1714 již město neopustil. Roku 1719 byl vedoucím týmu lékařů při exhumaci ostatků Jana Nepomuckého (†1393) v rámci příprav k jeho kanonizaci (Vlček 1993). Ve 20. letech 18. století započal psát *Theatrum medico-judicorum*, první soudně-lékařskou učebnici pro české studenty a zásadní soudně-lékařské pojednání ve střední Evropě. Dílo však bylo vydáno až po jeho smrti v Norimberku (Novotný 2014). Zemřel 1. března 1725 ve svém domě v Praze na Malé Straně. Pohřben byl v katakombách tamního kostela Panny Marie Vítězné a svatého Antonína Paduánského při klášteře bosých karmelitánů, který je celosvětově známý pro zázračnou sošku Jezulátka.

Kromě toho, že byl významným představitelem soudního lékařství v Evropě, byl zřejmě jeden z mála profesorů na habsburských universitách, který byl doktorem medicíny i práv. Formalizoval výuku v tomto oboru, ale zabýval se také balneologií (publikace *Hydriatria nova*, po roce 1721), systematikou všech tehdy známých chorob a jejich léčení (např. v publikaci *Univera medicina practica* z roku 1723, text velké části převzatý od innsbruckého profesora Karla Weinharta), působením pracovního prostředí na lidský organismus, infekčními chorobami (zejména neštovicemi), pohlavními nemocemi, porodnictvím i péčí o dítě. Podrobně se jeho životopisu, myšlenkám a dílu dosud věnovala již řada autorů v samostatných publikacích (Černý & Divišová 2023). Popsán byl i osud jeho rozsáhlé knihovny (Rozsivalová 1977) a přehledný popis osobního deníku (Pelcl 1777, Čornejová 1992). Konkrétní místo jeho posledního odpočinku v kostele Panny Marie Vítězné a svatého Antonína Paduánského však zůstalo zapomenuto. V roce 1859 je uváděno, že „*Nad oddělením krypty, v kterém [Jan František Löw z Erlsfeldu] odpočívá, leží v kostelní dlažbě kámen s náhrobním nápisem avšak ke spodu obráceným, jehož obsah nám od jinud známý k závěrku klademe: „Zde odpočívá Jan František Löw, Svaté říše římské a dědičných zemí rytíř z Erlsfeldu, pán v Lojovicích a Modleticích, doktor filozofie, obojího práva a medicíny, rada svatého císařského a královského veličenstva, královský, veřejný, řádný profesor medicíny na pražské univerzitě 43 let, praktický [lékař] 53, senior [lékařské fakulty] 28, děkan dvacetkrát, rektor čtyřikrát, člen Císařské akademie Leopoldo-Karolinské akademie zkoumající přírodu, člen a lékař svatého Lateránského paláce a císařského dvora, zemřel na Malé Straně 25. března r. 1725, ve věku 77 let.*“ (Párys 1859–překlad z latiny). V roce 1890 byl vydán podrobný popis tehdejšího stavu kostelní krypty, o rakvi Jana Františka Löwa z Erlsfeldu se však nezmiňuje (Řeřábek 1880).

Teprve když byla v roce 1971 Emanuele Vlčkem a jeho spolupracovníky zahájena první komplexní dokumentace ostatků pohřbených v kryptě, jedním z cílů výzkumu byla

4 Archiv hlavního města Prahy (dále jen AHMP), Sběrka matrik, katolické, Praha III-Malá Strana, Kostel sv. Mikuláše, sign. MIK N403, 1667–1688, fol. 417v, dig. snímek 824.

Obr. 2. Kostel Panny Marie Vítězné a svatého Antonína Paduánského, oltář sv. Jana od Kříže z roku 1669.

i identifikace jeho ostatků. Ta však nebyla úspěšná. Nepodařilo se určit polohu výše uvedeného náhrobního kamene v kostelní dlažbě a v kryptě nebyla na rozdíl od jiných případů nalezena žádná rakev, která by nesla štítek s jeho jménem a letopočty (Kořínek 1971). Podle Novotného (1946) byl Jan František Löw z Erlsfeldu uložen spolu s Mikulášem Franchimontem z Frankenfeldu, a to „někde poblíže“ Pátera Cyrila od Matky Boží. Ten byl podle Karla Sasky (1937–1938) pohřben poblíž oltáře Jezulátka. V letech 1999/2000 byla dokončena úplná sanace kostelní krypty, zahájená E. Vlčkem v roce 1971. Zbylé ostatky byly zdokumentovány a převezeny do antropologického oddělení Národního muzea, ale ani tehdy nebylo k ostatkům Jana Františka Löwa z Erlsfeldu nic nalezeno. V roce 2004 uvedl Ladislav Lahoda v publikaci *Tajnosti podzemí*, že „Ostatky Jana Lva z Ersfeldu, rektora *University Karlovy*, nejzachovalejší ze všech, byly přeneseny do sbírek Národního muzea.“ V roce 2007 pak uvádí Vladimír Vojtíš v publikaci *Podzemní Praha* fotografii jedné z nejzachovalejších mumií z krypty s tím, že jde právě o tělo Jana Františka Löwa z Erlsfeldu. Tato kompletní mumie, dle všeho stejná, kterou uvedl Lahoda (2004), však

ve skutečnosti patří ženě biologického věku 40–50 let, kterou E. Vlček vyzvedl v roce 1971 z krypty pod hlavním oltářem (krypta č. 3) a pod označením „3/1 (P7j 3/88)“ převezl do sbírek antropologického oddělení Národního muzea, aby ji jako mimořádně zachovalou uchránil před rozpadem v důsledku zhoršujících se klimatických podmínek v kryptě (Kořínek 1971). Nicméně v roce 2009 Markéta Česáková v rámci své seminární práce publikovala, že podle listiny z roku 1693, jíž Jan František Löw z Erlsfeldu učinil mešní nadaci ve prospěch kláštera bosých karmelitánů, si přál být i se svou ženou a synem, případně i s dalšími jejich dětmi, pohřben ve slechtické kryptě u sv. Jana od Kříže (NAP, Fundační komise, Fase, nadační listy, 1750–1769, inv. č. 42, sign. CI/1P, karton 32). Oltář sv. Jana od Kříže (obr. 2) z roku 1669 se nachází uprostřed evangelní strany chrámové lodi (tzn. vlevo při pohledu od vchodu k presbytáři), zatímco oltář Dítěte Ježíše (tzn. Jezulátka) se v letech 1656–1741 nacházel na téže straně chrámové lodi v kapli Dítěte Ježíše (dnes kaple sv. Kříže) a od roku 1741 se nachází přímo naproti oltáři sv. Jana od Kříže, na epištolní (pravé) straně chrámové lodi (Forbelský et al. 2019).. Tyto informace podle všeho neměl E. Vlček 70. letech 20. století k dispozici. Od té doby došlo k výraznému posunu nejen ve zpřístupňování a digitalizaci archivních fondů, ale též k rozvoji osteologických metod pro stanovení osteobiografického profilu jedince. Cílem této práce je navázat na výzkum E. Vlčka a pomocí multidisciplinárního přístupu se pokusit o identifikaci ostatků Jana Františka Löwa z Erlsfeldu a členů jeho rodiny, kteří s ním měli být v kryptě kostela pohřbeni.

Materiál a metody

Základní přehled o členech rodiny Jana Františka Löwa z Erlfeldu pohřbených u bosých karmelitánů v kostele Panny Marie Vítězné a svatého Antonína Paduánského v Praze byl vytvořen na základě jejich rodokmenu z genealogické sbírky Jana Václava hraběte Dobrzenského (NAP, Sbírka genealogická Dobřenského, III. Materiálky, inv. č. 5 (E), s. 21), genealogické sbírky Rudolfa hraběte Wratislava z Mitrowicz (Archiv Národního muzea Praha-

dále jen ANMP, Sbírka CH – Genealogická sbírka Vratislava z Mitrovic, kart. 17), a současně výzkumu malostranských farních matrik (AHMP) a farních matrik Středočeského kraje (SOA Praha). Autorům bylo také řádem bosých karmelitánů umožněno studovat jejich originální nadační listiny, obsahující často instrukce donátorů k jejich pohřbu v kostele, a klášterní kroniky, obsahující mimo jiné i zápisy o pohřbech v kostele (privátní archiv řádu bosých karmelitánů, *Liber fundatorium* 1625; *Historiae conventus* 1667–1674, 1674–1714, 1714–1747, 1762–1781). Dále byl zkoumán testament Jana Františka Löwa z Erlsfeldu, jeho kondicil (dovětek k testamentu), a informace pro dědice (NAP, fond Úřad desk zemských-listiny, inv. č. 2508, 2523 a 2578), opět se zaměřením na přání zůstavitele k průběhu jeho pohřbu, a sbírka genealogicko-heraldická Wunschwitzova (NAP). Prostudovány byly také dokumenty týkající se krypty po roce 1784, kdy byl kostel spravován řádem Maltézských rytířů (NAP, fond Maltézští rytíři) a přezkoumány byly mapy a dokumentace katakomb z let 1971 a 1999/2000 (Kořínek & Vojtíš 1971, Čermák 2000, Vojtíš 2007). Nové poznatky pak byly konfrontovány s dostupnou literaturou zabývající se dějinami kostela a jeho krypty, a osobním deníkem Jana Františka Löwa z Erlsfeldu (Čornejová 1992; NKP, Oddělení rukopisů a starých tisků, sign. XVI C 10).

Soubor ostatků vyzvednutých z katakomb během dvou fází jejich sanace v letech 1971 (pod č. P7j 3/88) a 1999/2000 (pod č. V-2/2000) zahrnuje přibližně 160 jedinců a několik krabic se sběrem z jednotlivých konkrétních krypt, kterých je celkem 17. K analýze byly vybrány primárně ostatky z těch krypt, které odpovídaly výsledkům rešerše výše uvedených historických písemných pramenů o úmrtí a pohřbu Jana Františka Löwa z Erlsfeldu a dalších členů jeho rodiny. Pohlaví dospělých jedinců bylo určeno primárně na základě morfologie a rozměrů pánevních kostí (Brůžek 2002, Murail a kol. 2005), a dále pak na základě morfologie lebky (Ferembach a kol. 1980, Loth a Hennenberg 1996). Odhad biologického věku u nedospělých jedinců byl hodnocen pomocí stupně mineralizace dentice (Ubelaker 1978, Štěpanovský a kol. 2017) a vývoje skeletu (Scheuer & Black 2000). U dospělých jedinců byl biologický věk primárně vyhodnocen pomocí změn vnitřní struktury proximálních konců pažních a stehenních kostí na základě RTG snímků (Szilvássy & Kritscher 1990). Pokud byl výsledek této metody neurčitý a zachovalost ostatků to umožňovala, byl biologický věk dále posuzován např. podle strukturálních změn boltcovité kloubní plochy (Schmitt 2005) či spony stydké (Stojanowski & Seidel 2023). V případě mužů byl hodnocen stupeň kalcifikace chrupavky štítné (Vlček 1980), pokud se zachovala. Výsledné osteobiografické profily jedinců jako jednotlivců i celé skupiny jedinců z každého výše uvedeného oddělení pak byly porovnány s výsledky výzkumu historických pramenů a literatury. Výpočet výšky postavy byl proveden na základě největší délky stehenní kosti (rozměr F1) pomocí metody Pearsona (1899) pro francouzskou populaci konce 19. století, která je studovanému materiálu z hlediska času a prostoru nejbližší (Cvrček a kol. 2023). Jejím limitem však je, že na rozdíl od jiných metod pro odhad tělesné výšky (např. Sjøvold 1990) neuvádí pro výsledný odhadu tělesné výšky směrodatnou odchylku. Vzhledem k tomu, že podle nadační listiny z roku 1693 si Jan František Löw z Erlsfeldu přál být pohřben s již dříve zemřelými členy jeho rodiny (Česáková 2009), u jedinců vytipovaných na základě komparace historických písemných pramenů a demografických ukazatelů kostry byl za účelem jejich identifikace sledován sdílený výskyt populačně významných nemetrických osteologických znaků (např. Hauser & De Stefano 1989, Finnegan 1978, Capasso a kol. 1999, Cvrček a kol. 2018), vývojových vad skeletu (Barnes 2012, Cvrček a kol. 2021) a morfologických znaků čelních dutin (Szilvássy 1986, Cvrček a kol. 2020).

Výsledky

Rešerše historických písemných pramenů

Dne 25. dubna 1688 učinil Jan František Löw z Erlsfeldu klášteru bosých karmelitánů první mešní fundaci.⁵ Podle ní „...*má mít také výše zmíněný urozený a statečný pán bez dalšího*

5 Privátní archiv řádu bosých karmelitánů, *Liber fundatorium* 1625, fol. 519–522, překlad z němčiny.

požadavku nebo záminky po své smrti a po smrti své nynější manželky a manželského syna a všech jiných z tohoto manželství případně ještě pocházejících dětí (které kéž všemohoucí Bůh zachová v dlouhotrvajícím blahu) svůj pohřeb v našem zdejší kostele ve šlechtické kryptě bez další úplaty.“ Tato fundace byla 25. dubna 1693 zrušena, a téhož dne vytvořena nová⁶, podle níž „...má mít výše zmíněný pan doktor Löw bez dalšího požadavku a pohledávky, což by se po nějakou záminkou mohlo stát, po své smrti a také jeho nynější manželka paní Anna Markéta Löwová z Erlsfeldu rozená Cassiniová z Bugelly (uvedena jako Anna Margaretha Löwin von Erlfeldt, geböhre Cassinin von Biala) a manželský syn, též všechny jiné děti, které případně ještě z tohoto manželství vzejdou, (které kéž všemohoucí Bůh zachová v dlouhotrvajícím, stálém zdraví a blahu) svůj pohřeb ve zdejší kostele P. Marie Vítězné ve šlechtické kryptě u sv. Jana od Kříže bez další úplaty.“ Český překlad obou fundací je v úplnosti vůbec poprvé uveden v příloze tohoto článku (online příloha č. 1 a 2).

Instrukce k pohřbu podrobněji uvádí ve svém testamentu, který byl sepsán 26. února 1727: „...mé mrtvé tělo však... odevzdávám zemi, ze které vzešlo, a chci, aby bylo přeneseno do kostela ke ctihodným otcům karmelitánům u svaté Marie Vítězné, tak skoro, jak to bude možné, na lůžko svého odpočinku, bez zvláštní okázalosti pouze se dvanácti lucernami nebo ten samý či další den pohřbeno, anebo pokud ti samí (tj. karmelitáni) budou ráci, bylo mocí mnou zřízené fundace pohřbeno do krypty, kde již můj srdci nejmilejší syn a nejmilovanější manželka a milá vnoučata odpočívají. K útěše však mé ubohé duše ať jsou slouženy netoliko dvě zpívané mše svaté, a sice jedna zádušní (tzn. rekviem) a druhá o Naší Milé Paní, ke kterým ze zvláštní důvěrnosti a lásky mají být pozváni nejctihodnější pan otec převor a podpřevor, v silné naději k nim chované, že tuto laskavost neodmítnou, nýbrž také čtyři sta zádušních mší svatých, které mají být čteny z části při mém smrtelném odchodu, z části při exekviích (tzn. zádušních obřadech), od oněch řádových duchovních, zvláště však od těch, o než jsem jako lékař věrně a laskavě pečoval téměř padesát let, jako totiž otcové karmelitáni, augustiniáni od sv. Tomáše, dominikáni od sv. Máří Magdaleny, kapucíni na Hradčanech, premonstráti na Strahově a u sv. Norberta, křížovníci blíž mostu, nebo pokud by tito nebyli srozuměni, od jiných řádových duchovních (kterým jsem přece také častěji sloužil); na tento účel odkazuji dvě stě zlatých. O těchto mších svatých mají rozhodovat zmínění otcové karmelitáni (jak je o to zde prosebně žádám). Slovné tovaryšstvo Ježíšovo, které jsem celý život miloval a ctíl, a také vše co mám a jsem schopen dělat, jsem po Bohu obdržel od jeho učenosti, rovněž žádám s nejpokornější prosbou jako nehodný konfederát (tj. člen bratrstev, působících při jezuitských kostelích) o několik zádušních mší svatých. Potom za třetí chci, aby při exekviích bylo pro velký oltář opatřeno šest jednolibrových [svící], na osm bočních oltářů dvaatřicet půl librových, na svítilny na zdech čtyři kusy a na strany krypty, kde budu pohřben, jedna svítilna s jedním kusem [tj. svíčkou] z pěti liber [vosku] a mimo to k hradu bolesti (castrum doloris, jinak též smrtoslavné lešení, dekorativní stavba okolo katafalku pro uctění památky a při pohřbech významných osob v období baroka, obr. 3 a 4) pět kusů třílibrových světel, na což odkazuji třicet tolarů neb pětáctyřicet zlatých. Rovněž tak odkazuji pro dvě při exekviích zpívané mše svaté pro hudebníky, které páni otcové karmelitáni chtějí sjednat, šestatřicet zlatých rýnských.“ Český překlad testamentu je společně s příkladem kondicilu⁸ a předběžných informací pro dědice⁹ v úplnosti vůbec poprvé uveden v příloze tohoto článku (online příloha č. 3, 4, a 5).

V kostele Panny Marie Vítězné a svatého Antonína Paduánského na Malé Straně v Praze bylo mezi roky 1712 a 1775 pohřbeno 8 členů rodu Löwů z Erlsfeldu (obr. 5), z toho byli 4 nedospělí (chlapec ve věku 1 dne; dívka ve věku 6 dní; dívka ve věku 4 týdny; a chlapec ve věku 2 roky, 10 měsíců a 1 den), a 4 dospělí. Z nich byli 2 muži (ve věku 33 a 76 let) a 2 ženy (jedna ve věku 67 let a druhá buď ve věku 56 let či 68 let, v tomto případě nebylo možné správný chronologický věk z historických pramenů ověřit).

6 Privátní archiv řádu bosých karmelitánů, Liber fundatorium 1625, fol. 407–412, překlad z němčiny.

7 NAP, fond Úřad desk zemských-listiny, inv. č. 2523, překlad z němčiny.

8 NAP, fond Úřad desk zemských-listiny, inv. č. 2578.

9 NAP, fond Úřad desk zemských-listiny, inv. č. 2508.

Obr. 3. Pohřební štít s erbem Jana Františka Löwa z Erlsfeldu umístěný jeho pohřbu na castrum doloris. (NAP, Sbírka genealogicko-heraldická Wunschwitzova, inv. č. 684; malovaný a zláčený papír; Woitschová-Kučerová 2004).

Obr. 4. Pohřební štít s erbem Jana Františka Löwa z Erlsfeldu umístěný při jeho pohřbu na castrum doloris: I[oa]nnes F[ranciscus] L[öw] S[acri] R[omani] I[mperii] E[ques] ab E[rlsfelt] S[acrae] C[aesarae] Majestatis C[onsiliarius] / Obijt die 1 Martij Aetatis suae 78 1725 (NAP, Sbírka genealogicko-heraldická Wunschwitzova, inv. č. 684; malovaný a zláčený papír; Woitschová-Kučerová 2004).

1. **Jan František Josef Tomáš Ignác Löw z Erlsfeldu.** Pokřtěn 18. září 1709 jako syn Jana Josefa Ignáce Löwa z Erlsfeldu (1683–1716) a Anny Alžběty Alsterlové z Astfeldu (1677–1756), byl tedy vnukem Jana Františka Löwa z Erlsfeldu (1648–1725).¹⁰ Zemřel 19. července 1712 ve věku 2 roky, 10 měsíců a 1 den: „Dne 19. Julii umřel mladý pan Jan František, urozeného a statečného rytíře pana pana Jana Josefa Löwa z Erlsfeldu: tit., stáří 3 léta, v domě svém na ouplavici, pochován jest u velebných p. páterův carmelitánův.“¹¹ Jeho pohřeb zmiňuje i kronika bosých karmelitánů, nicméně bez udání přesného místa uložení: „...Stejný osud, zdálo se, měl dne 19. července [1712] zemřelý tříroční syn urozeného pana Jana Josefa Löwa z Erlsfeldu, místopísaře desk zemských, s tím však přece rozdílem, že předešlý zemřelý [novicmistr P. Pantaleon od sv. Albina] si prošel ohněm i vodou útrap tohoto světa, ze kterých byl vyveden do věčné útěchy, tento však sotva okusil pobyt na Zemi, byl prostředkem smrti povolán k plnosti nebeských radostí. Pohřben byl téhož dne po osmé hodině v naší kryptě.“¹² Rodokmen rodu v genealogické sbírce Vratislava z Mitrovic uvádí jako místo pohřbu „u otců bosých karmelitánů v Löwovské kryptě“ (in crypta Löwiana), avšak bez bližšího určení, o kterou kryptu se konkrétně jedná. Jan František

10 AHMP, Sbírka matrik, katolické, Praha III-Malá Strana, Kostel sv. Mikuláše, matrika narozených sign. MIK N6, 1688–1713, fol. 346, dig. snímek 347.

11 AHMP, Sbírka matrik, katolické, Praha III-Malá Strana, Kostel sv. Mikuláše, matrika zemřelých sign. MIK Z2, 1696–1712, fol. 280(291)r, dig. snímek 570.

12 Privátní archiv řádu bosých karmelitánů, Historiae conventus 1674–1714, fol. 373, překlad z latiny.

Löw z Erlsfeldu ve svém deníku zapsal: „18. července [1712] v noci v půl jedenácté v Bohu zesnul můj milý vnuk Jan František po 13 dní trvající úplavici (orig. Rothruhr, dnešním pravopisem „Rotruhr“, doslovně červená úplavice, pravděpodobně jde o úplavici spojenou s krvácením) a 19. byl pohřben u karmelitánů v panské kryptě. V téže době dostal můj syn „Kinderfleck“ (tzn. plané neštovice či spalničky) a ostatní dvě vnoučata [dostala] „Rothruhr“, ale Gottlob se uzdravil.“¹³

- 2. Alžběta Markéta Rozálie Löwová z Erlsfeldu.** Dcera Jana Josefa Ignáce Löwa z Erlsfeldu (1683–1716) a Anny Alžběty Alsterlové z Astfeldu (1677–1756), tedy vnučka Jana Františka Löwa z Erlsfeldu (1648–1725). Zemřela 24. února 1713 ve věku 4 týdnů: „24. Februarii umřela slečenka v šesti nedělích uroz. a statečného rytíře pana p. Jana Josefa Löwa z Erlsfeldu titl: v domě svém. Pochována jest u velebných pánův páterův karmelitánův na Malej Straně.“¹⁴ Zápis však její jméno neuvádí. Neuvádí jej ani kronika bosých karmelitánů: „25. února přeshlo ze smrtelnosti do společenstva andělů čtyřtýdenní dítě pana Jana Josefa Löwa z Erlsfeldu a s jednohlasným souhlasem otců shromážděných v kapitule bylo za obětovanou diskretnost pohřbeno do šlechtické krypty našeho kostela.“¹⁵

Pravděpodobně jediným písemným pramenem, který uvádí přesné datum jejího narození a jméno je deník jejího dědečka Jana Františka Löwa z Erlsfeldu: „27. ledna 1713 v půl jedenácté před polednem ... moje milá paní snacha slehla šťastně s dcerou, která odpoledne ve 4 hodiny byla ve farním kostele sv. Václava pokřtěna panem farářem ... [jmény] Alžběta Markéta Rozálie. Má žena jako babička ji držela na rukou, já a slečna Barbora z Astfeldu jsme byli přítomni. 24. února toto moje vnouče večer v 6 hodin po 4týdnových střevních křečích (orig. Darmfreys) v Bohu zesnulo a bylo pohřbeno u karmelitánů.“¹⁶ Její křestní zápis však nebyl, navzdory tomuto přesnému popisu, ve farních matrikách kostela sv. Václava, respektive v matrikách tohoto kostela vedených pod názvem kostela sv. Mikuláše, nalezen. Byl však nalezen až v pozdějších zápisech, a to s datem 11. června 1715!¹⁷

- 3. Bezejmenný chlapec.** Syn Jana Josefa Ignáce Löwa z Erlsfeldu (1683–1716), místopísáře desk zemských, a Anny Alžběty Alsterlové z Astfeldu (1677–1756), vnuk Jana Františka Löwa z Erlsfeldu (1648–1725). Zemřel pravděpodobně 14. nebo 15. ledna 1714 ve věku 1 dne. O pohřbu informuje karmelitánská kronika: „Téhož dne 16. [ledna 1714] byl pochován synáček urozeného pana Jana Josefa Löwa, stáří jednoho dne. Nepochybujeme, že byl přenesen do radosti andělů k šťastnějšímu životu.“¹⁸

Zápis o jeho úmrtí v deníku Jana Františka Löwa z Erlsfeldu ze dne 13. ledna 1714 je velmi špatně čitelný. Jeho matka pobývala během těhotenství na rodinném zámku v Lojovicích a onemocněla. Dítě bylo v ohrožení života, proto jej porodní bába v nouzi pokřtila ještě v těle matky. Dítě podle všeho zemřelo ještě před porodem a dalšího dne, tedy 14. ledna ráno ve tři hodiny bylo (doslova) vytaženo z těla matky. Jan František Löw z Erlfeldu dále uvádí, že o nepříznivém vývoji těhotenství dostal zprávu poštou, ale do Lojovic dorazil už pozdě. 16. ledna odvezl dítě do Prahy a večer jej nechal pohřbit u bosých karmelitánů.¹⁹ Ve farních matrikách Lojovic se jeho nouzový křest ani úmrtní zápis nedochoval. Křestní zápis od ledna až do začátku března 1714 chybí, stejně tak úmrtní zápisy z roku 1714.

- 4. Jan Josef Ignác Löw z Erlsfeldu.** Pokřtěn 16. ledna 1683, syn Jana Františka Löwa z Erlsfeldu (1648–1725) a Anny Markéty Cassini z Bugelly (1651–1718).²⁰ Zemřel

13 NKP, deník Jana Františka Löwa z Erlsfeldu, sign. XVI C 10, fol. 140, překlad z němčiny.

14 AHMP, Sběrka matrik, katolické, Praha III-Malá Strana, Kostel sv. Mikuláše, matrika zemřelých, sign. MIK Z3, 1713–1760, fol. 5, dig. snímek 7.

15 Privátní archiv řádu bosých karmelitánů, *Historiae conventus* 1674–1714, fol. 375, překlad z latiny.

16 NKP, deník Jana Františka Löwa z Erlsfeldu, sign. XVI C 10, fol. 141, překlad z němčiny.

17 AHMP, Sběrka matrik, katolické, Praha III-Malá Strana, Kostel sv. Mikuláše, matrika zemřelých, sign. MIK Z3, 1713–1760, fol. 25r, dig. snímek 53.

18 Privátní archiv řádu bosých karmelitánů, *Historiae conventus* 1714–1747, fol. 2, překlad z latiny.

19 NKP, sign. XVI C 10, Deník Jana Františka Löwa z Erlsfeldu, fol. 15, překlad z němčiny.

20 AHMP, Sběrka matrik, katolické, Praha III-Malá Strana, Kostel sv. Mikuláše, matrika narozených, sign. MIK N403,

13. listopadu 1716 na neštovice ve věku 33 let: „13. [9bris] umřel urozený a statečný rytíř pan Joannes Josephus Löw z Erlsfeldu tit, na neštovice, stáří 32 léta, v domě svém, pochován jest u vel. pánův páterův carmelitánův na Malé Straně.“²¹ Byl náměstkem královského českého místopředsedy a místopisár desk zemských, který stejně jako jeho otec podporoval řád bosých karmelitánů: „13. listopadu ve večerním čase kolem půl sedmé byl pan Jan Josef Löw z Erlsfeldu pohřben v našem kostele, od něj jsme přijali mnohá dobrodiní, a byli bychom dostali více, kdyby Bůh dal hraběti delší život. 17. listopadu se za jeho duši konaly slavné zádušní obřady s vynkající hudbou. První mši zpíval pater převor, druhou pater podpřevor.“²² K úmrtí si jeho otec ve svém deníku zapsal: „13. listopadu [1716] byl s Kristem v 33. roce svého věku spojen můj v Bohu a ze srdce milovaný syn Jan Josef Löw z Erlsfeldu, předtím apelační rada, nyní u královských desk zemských ... a doktor filozofie ... Byl také ze dne na noc šlechticky v tichosti u pánů otců karmelitánů na Malé Straně pohřben ve šlechtické kryptě, kde též leží jeho tři nevinné děti.“²³

- 5. Anna Markéta Löwová z Erlsfeldu, rozená Cassini z Bugelly.** Manželka Jana Františka Löwa z Erlsfeldu (1648–1725). Narodena 9. dubna 1651²⁴ a pokřtěna 10. dubna 1651²⁵, zemřela 22. dubna 1718 ve věku 67 let stářím: „22. [měsíce April] umřela urozená paní Anna Markyta Lewová z Erlsfeldu /tit./, stáří 60 let²⁶, na zastaralost, v domě svém, pochována jest u veleb. p. páterův carmelitánův.“²⁷ Bosí karmelitáni o jejím pohřbu zaznamenali následující: „21. dubna v odpoledním čase zbožně v Pánu zesnula vysoce osvětlená paní Markéta Löwová z Erlsfeldu, jejíž mrtvola byla 22. téhož měsíce ve 4 hodiny před polednem bez obřadů a vyzvánění umístěno v kapli P. Marie a vystaveno lidu, 23. téhož měsíce ve svátek sv. Vojtěcha biskupa a mučedníka ve večerním čase za velké účasti lidu byla přenesena do šlechtické krypty.“²⁸

Sám Jan František Löw z Erlsfeldu si jako její manžel poznamenal do deníku následující: „21. dubna večer v 6 hodin v Bohu zesnula a vzala trpělivý a příkladný konec má v Bohu srdci nejmilejší manželka Anna Markéta Löwová z Erlsfeldu, rozená Cassini z Prahy v 67 roce svého věku na apostemu a velkou ochablost zaopatřena svatými svátostmi. 22. dubna ráno ve 4 hodiny byla uložena u otců karmelitánů v kostele a po celý čas byly slouženy mše. 23. dubna večer v 7 hodin byla za přítomnosti přátel a mnoha lidí pohřbena do krypty. 27. dubna byly sloužena exekvia (tzn. zádušní obřady) s návaznými dvěma zpíváními mšemi.“²⁹

- 6. Jan František Löw z Erlsfeldu.** Jak bylo řečeno v úvodu, narodil se 26. března 1648 a zemřel 1. března 1725 stářím ve věku nedožitých 77 let: „1. [měsíce března] zemřel ve vlastním domě na extrémní stáří všemi svátostmi opatřen přejasný a nanejvýš vynikající pan Jan František Löw z Erlsfeldu, doktor medicíny, 78 let, pohřben v kostele otců bosých karmelitánů na Malé Straně.“³⁰ Karmelitánská kronika uvádí: Prvního března v noci v Pánu zemřel vysoce osvětlený a nejznamenitější pan Jan František de Löw rytíř z Erlsfeldu atd. Čtyřicet let byl našim řádným lékařem. Bylo mu 77 let, narodil se tedy v roce 1648. Téhož

1667–1688, fol. 280(282)v, dig. snímek 553.

21 AHMP, Sběrka matrik, katolické, Praha III-Malá Strana, Kostel sv. Mikuláše, matrika zemřelých, sign. MIK Z3, 1713–1760, fol. 34r, dig. snímek 36.

22 Privátní archiv řádu bosých karmelitánů, *Historiae conventus 1714–1747*, fol. 22, překlad z latiny.

23 NKP, sign. XVI C 10, Deník Jana Františka Löwa z Erlsfeldu, fol. 153–15, překlad z němčiny.

24 NKP, sign. XVI C 10, Deník Jana Františka Löwa z Erlsfeldu, fol. 1.

25 AHMP, Sběrka matrik, katolické, Praha III-Malá Strana, Kostel sv. Mikuláše, matrika narozených, sign. MIK N2, 1630–1658, fol. 142(150)v, dig. snímek 159.

26 Chybně uvedený věk.

27 AHMP, Sběrka matrik, katolické, Praha III-Malá Strana, Kostel sv. Mikuláše, matrika zemřelých, sign. MIK Z3, 1713–1760, fol. 52v, dig. snímek 55.

28 Privátní archiv řádu bosých karmelitánů, *Historiae conventus 1714–1747*, fol. 40, překlad z latiny.

29 NKP, sign. XVI C 10, Deník Jana Františka Löwa z Erlsfeldu, fol. 156, překlad z němčiny.

30 AHMP, Sběrka matrik, katolické, Praha III-Malá Strana, Kostel sv. Mikuláše, matrika zemřelých, sign. MIK Z3, 1713–1760, fol. 129r, dig. snímek 131, překlad z latiny.

dne večer byl prozatím uložen v našem kostele v kapli Blahoslavené Panny [Marie], aby mohl být spatřen lidem. Při jeho přijetí svatá komunita, stejně jako ostatní, vyšla se svíčkami ke dveřím kostela, přece však se nic nezpívalo, ale v tichosti říkalo: *subvenite sancti Dei etc.* [tj. pohřební responsorium Pojďte, svatí Boží, ...], *co když skončilo, s [tj. za recitace] žalmem „de profundis“* [tj. žalm 129 ve Vulgátě, dnes dle hebrejského žalm 130 „Z hlubokosti“ - Kralický překlad: „Z hlubokosti volám k tobě, Hospodine“] *se vrátila [tj. komunita] do kláštera.*³¹ V genealogické sbírce Vratislava z Mitrovic byl přitom nalezen ručně psaný lístek, který uvádí, že zemřel již 28. února, patrně v noci. Nelze tedy vyloučit, že do matriky byl zapsán jako datum úmrtí až následující den. Podle rodokmenu rodu v téže sbírce zemřel na sešlost věkem (*marasmus senilis*) a pohřeb se konal 3. března v noci.

Díky vlastnoručním zápisům v jeho deníku³² jsou také známy zásadní momenty týkající se jeho zdravotního stavu:

- „1652 v měsíci květnu a srpnu jsem si zlomil obě nohy nad kolenem skrz naskrz (orig. *durchfalls*), přesto vedle pomoci Nejvyššího jsem byl vyléčen Janem Strebenderferem lazebníkem a měšťanem v Plané. Byl jsem ve věku čtyř let.“³³
- „8. června [1680] když do Prahy krutě vtrhl mor jsem i se svou ženou odjel k jeho knížecí milosti knížeti Adolfu ze Schwarzenbergu a vstoupil jsem u něj do služby jako dvorní lékař (orig. *Hof Medicus*) a měsíčně jsem dostával plat 1000 zlatých a stravu zdarma. 20. září jsem se v Linci stal skutečným císařským dvorním lékařem (orig. *Hof-Medicus*). 30. září jsem dostal choleru a tři dny nato „*rothe ruhr*“ (pravděpodobně úplavice spojená s krvácením), takže jsem za 4 týdny měl víc než 1000 krát stolic, nato apostemu konečníku (tzn. absces), úplnou zástavu moči a konečně jsem dostal koliku. 14. listopadu jsem znovu obdržel Boží milost (tzn. uzdravil se). 20. prosince jsem opět přijel do Prahy a před Strahovskou bránou prodělal dvoudenní karanténu.“³⁴
- „26. března [1713], když jsem dosáhl 66 rok svého života dostal jsem v noci růži na mé pravé noze a 3 dny jsem zůstal doma.“³⁵
- „23. [listopadu] 1716 dostal jsem růži se silnou alterací (tzn. se zhoršením celkového stavu v podobě zánětu, horečky apod.) na pravé noze a 2. prosince opět.“³⁶
- „6. července [1723] s panem doktorem Fuchsem jsem měl audienci u jeho císařského Veličenstva a všichni jsme kvůli tělesnému lékaři nejponíženěji poděkovali. Milostivě mi dovolilo vstoupit i s holemi a po krátkém proslovu jeho Veličenstvo nejmilostivěji řeklo, že nám velmi rádo učinilo tuto milost a zůstane nám nakloněno císařskou milostí. A zeptalo se mě, proč jsem slabý na nohy, načež jsem odpověděl, že jsem si čtyřikrát zlomil nohy. Jeho Veličenstvo mě politovalo (a na otázku) jak jsem starý, jsem odpověděl 76 let. Švédové mě v roce 1648 vypudili z mateřského lůna, když obsadili Prahu. Nyní jseme 53 let doktorem a 42 let profesorem a 262 studentů jsem učinil doktory. Následně jsem políbil nejmilostivější ruku a nejmilostivějšímu císaři, králi a zemskému knížeti jsem řekl, že nyní rád zemřu, neboť se mi dostalo radosti a milosti. Jeho Veličenstvo mi s úsměvem řeklo ať nás ve stáří zachová Bůh.“³⁷ Poděkováním „kvůli tělesnému lékaři“ se pravděpodobně míní poděkování osobnímu lékaři císaře Karla VI. (1685–1740), který snad audienci Jana Františka Löwa z Erlsfeldu zprostředkoval po příjezdu císaře do Prahy na konci června 1723 za účelem korunovace na českého krále.
- „10. listopadu [1724] jsem byl náhle stižen kolikou (orig. *Windt Colica*, tedy kolika spojená s plynatostí), kterážto kolika se druhého dne změnila na křečovou koliku (orig. *krampf Colica*), která mě žalostně trhala, strašné ... vedle zácpy, která mi větry ... tělo, jež žádné ... ani

31 Privátní archiv řádu bosých karmelitánů, *Historiae conventus 1714–1747*, fol. 121, překlad z latiny.

32 NKP, sign. XVI C 10, Deník Jana Františka Löwa z Erlsfeldu, překlad z němčiny.

33 Tamtéž, fol. 1.

34 Tamtéž, fol. 14.

35 Tamtéž, fol. 141.

36 Tamtéž, fol. 155.

37 Tamtéž, fol. 164.

stolici... takže jsem byl plně disponován k smrti, ... a když jsem se po 3 dnech ... ze sebe ... náhlé zvracení přišlo a přes 3 (snad hodiny?) ... zvracel ... skrze což se kolika očividně uklidnila ... větry a zácpa ... tato nemoc trvá již ... 9 týdnů ... 11. ledna 1725 což Bůh, který ... bude stát ve své božské vůli. Toto je jeho poslední vlastnoruční zápis v deníku, který byl však psán natolik rozřešenou rukou, že není možné jej v úplnosti přeložit. Dále v zápisu pokračoval jeho vnuk Jan Josef Löw z Erlsfeldu (*1711): „Od kteréhož času nabíral otok každým dnem a nyní celá hrud' ... a z toho povstala větotělnost (orig. Windwassersucht). Konečně po přestálých velikých a mnohých bolestech 25. března zaopatřen svátostmi a potom co 8 dní ležel bez sebe, v přítomnosti patera jezuity k velikému zármutku nás vnoučat blaženě zesnul. Tři dny byl v karmelitánském kostele po pravé ruce v kapli u vchodu uložen, potom se konaly pohřební obřady, a nakonec byl odnesen do krypty. Asi 8 dní před svou smrtí stáhl z prstu svůj prsten, v němž je pěkný ostatek sv. Jana Nepomuckého a navlékl jej mně.“³⁸ Zde uvedený 25. březen jako den úmrtí je však chybný.

7. **Marie Josefa Anna Barbara Löwová z Erlsfeldu.** Narodena 11. března 1741, dcera Jana Josefa Löwa z Erlsfeldu (*1711) a Barbary Terezie z Hessu (1707/1719–1775), pravnučka Jana Františka Löwa z Erlsfeldu (1648–1725).³⁹ Zemřela 17. března 1741 ve věku 6 dní: „17. [březen] zemřela v domě Löwových Marie Josefa, dcera přejasného pana Jana Josefa [Löwa] z Erlsfeldu, stáří 6 dnů, na psotník. Pohřbena u ctihodných otců karmelitánů na Malé Straně.“⁴⁰ Karmelitánské kroniky o jejím pohřbu nic neuvádějí.
8. **Barbara Terezie Löwová z Erlsfeldu, rozená z Hessu.** Manželka Jana Josefa Löwa z Erlsfeldu (*1711), vnuka Jana Františka Löwa z Erlsfeldu (1648–1725). Narodena buď v roce 1707, nebo v 1719. Zemřela na rodinném zámku v Lojovicích 16. května 1775, a nalezli jsme u ní dva úmrtní zápisy. První je z místa úmrtí: „Den: 16 [v měsíci květnu]. Pohřbívací: Páter Benedikt, administrátor. Zaopatřující: Tentýž. Zemřelý: Nejosvícenější paní Barbara z Erlsfeldu. Náboženství: katolické. Hřbitov: v Praze u ctihodných otců bosých karmelitánů. Místo: ze vsi Lojovice. Číslo domu: 1. Věk: roků 68 měsíců - dnů.“⁴¹ Podle tohoto zápisu se narodila roku 1707. Druhý zápis byl nalezen v Praze na Malé Straně: „Den: 16 [měsíce května]. Pohřbívací: Ctihodný pán Jan Ludvík Khro, kurátor. Zaopatřující: - Zemřelá: Urozená paní Barbora dáma z Erlsfeldu, rozená Hessová, paní panství Lojovice, zemřelá na panství Lojovice. Náboženství: katolické. Hřbitov: u otců bosých karmelitánů. Místo: Malá Strana. Číslo: - Věk: roků 56 měsíců - dnů.“⁴² Podle tohoto zápisu se narodila až v roce 1719. Genealogická sbírka Dobrzenského v Národním archivu uvádí jen „cca 1707“, a zpřesnění neumožňuje ani kronika bosých karmelitánů, která její chronologický věk neuvádí vůbec: „16. května byla mrtvola přejasně paní Barbory Löwové z Erlsfeldu, která zbožná v Pánu zesnula 14. probíhajícího měsíce v Lojovicích, umístěna do kostela sv. Vavřínce u Újezské brány a v 8 hodiny večer doprovodil nejdůstojnější pan farář od sv. Václava pohřební průvod do našeho kostela, kde ji přijala komunita a byla snesena pod oltář sv. Šimona Stocka do krypty jmenované rodiny.“⁴³

Ze všech dostupných map katakomb pod kostelem, které jsou z hlediska topografie jednotlivých krypt a oltářů v kostele identické, vyplývá, že většinu krypt nelze přiřadit k právě jednomu oltáři v lodi kostela, neboť se částečně vzájemně topograficky překrývají. K některým z oltářů je možné přiřadit i dvě až tři krypty. V případě oltáře sv. Jana od Kříže,

38 Tamtéž, fol. 167–168.

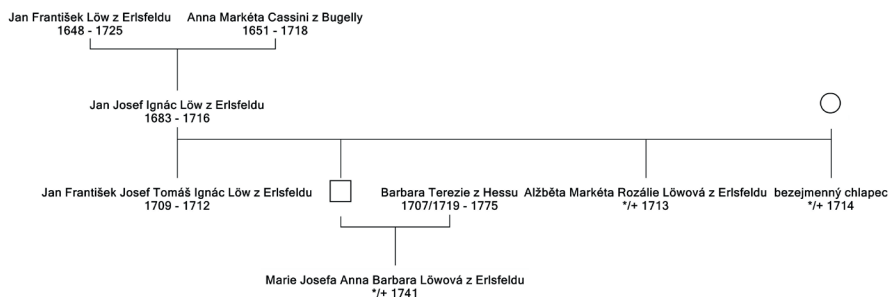
39 AHMP, Sbírka matrik, katolické, Praha III-Malá Strana, Kostel sv. Mikuláše, matrika narozených, sign. MIK N8, 1722–1765, fol. 84r, dig. snímek 169.

40 AHMP, Sbírka matrik, katolické, Praha III-Malá Strana, Kostel sv. Mikuláše, matrika zemřelých, sign. MIK Z3, 1713–1760, fol. 229r, dig. snímek 231, překlad z latiny.

41 SOA Praha, Sbírka matrik Středočeského kraje, Římskokatolický farní úřad Velké Popovice, matrika Velké Popovice 04, Oddaní a zemřelí, 1721–1784, fol. 119, dig. snímek 128, překlad z latiny.

42 AHMP, Sbírka matrik, katolické, Praha III-Malá Strana, Kostel sv. Mikuláše, matrika zemřelých sign. MIK Z5, 1771–1784, fol. 49, dig. snímek 53, překlad z latiny.

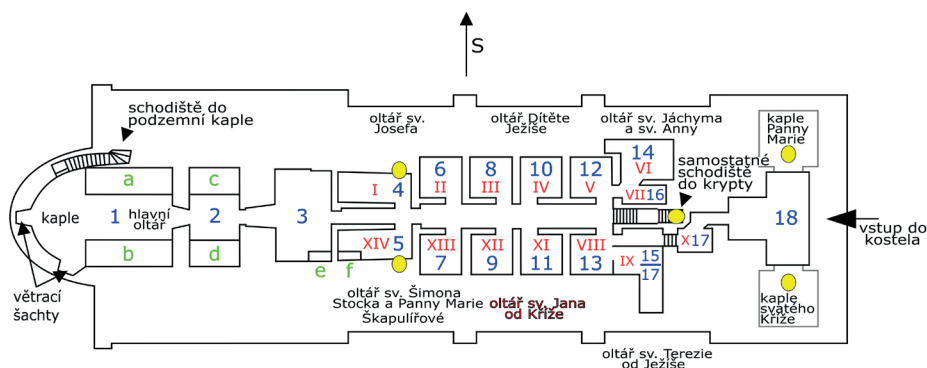
43 Privátní archiv řádu bosých karmelitánů, Historiae conventus 1762–1781, fol. 296, překlad z latiny.

Obr. 5. Příbuzenské vztahy Löwů z Erlsfeldu pohřbených v kostele Panny Marie Vítězné a svatého Antonína Paudánského na Malé Straně v Praze.

pod nímž měl být právě Jan František Löw z Erlsfeldu pohřben, se jedná o kryptu č. 9 a 11, částečně se překrývá i s kryptou č. 13, která pak sahá i pod oltář sv. Terezie od Ježíše. Nelze vyloučit ani kryptu č. 7, ačkoli ta se topograficky již z větší části nachází pod oltářem sv. Šimona Stocka a Panny Marie škapulířové. Nad kryptou č. 5, která je již celá pod ním, je ale také v podlaze oválný kámen, bez nápisu, snad ten, o kterém publikoval Párys v roce 1859 (obr. 6).

Vzhledem k těmto skutečnostem byly k osteologické analýze za účelem identifikace ostatků Jana Františka Löwa z Erlsfeldu vybrány všechny ostatky vyzvednuté z centrální části katakomb při levé (evangelní) straně kostela, tedy z krypty č. 5, 7, 9, 11 a 13.

Obr. 6. Půdorys katakomb v půdorysu kostela Panny Marie Vítězné a svatého Antonína Paduánského na Malé Straně v Praze s vyznačením oltářů. Umístění oltáře sv. Jana od Kříže zvýrazněno červeně. Žlutě vyznačeny oválné kameny zasazené v podlaze kostela; a, b, c, d = zazděné skřípky s ostatky karmelitánů; e = sarkofág s ostatky Frebonie Eusebie z Pernštejna (1596–1646); f = zděný sarkofág neznámého muže; čísla I–XIV = původní označení jednotlivých krypt do roku 1971; čísla 1–18 = nové označení jednotlivých krypt (krypta IX. v roce 1971 označena jako č. 15 a prostor X. jako č. 17, při dokončení sanace krypt v letech 1999/2000 krypta IX. označena jako č. 17 a prostor X ponechán bez označení). Upraveno podle map Kořínek & Vojíš (1971); Čermák (2000); a Vojíš (2007).

Osteologická analýza

Tabulka 1 uvádí základní demografické údaje zkoumaných jedinců. Ostatky s inventárním číslem P7j 3/88 byly vyzvednuty Emanuelem Vlčkem v roce 1971. Číslo v označení jedince

před lomítkem označuje kryptu, ze které ostatky pocházejí, a číslo za lomítkem pak číslo konkrétního jedince. V této fázi sanace byly jedinci číslováni v řadě za sebou v rámci celých katakomb bez ohledu na jejich umístění v jednotlivých kryptách. Ostatky s inventárním číslem V-2/2000 byly vyzvednuty v druhé a definitivní fázi sanace v letech 1999/2000. V tomto případě číslo v označení jedince před lomítkem označuje, stejně jako v předchozím případě, kryptu, ze které ostatky pocházejí. Číslo za lomítkem však udává číslo konkrétního jedince pouze v rámci konkrétní krypty. Jedinci označení za lomítkem písmenem S a číslem 1, 2, ... N byli během sanace v letech 1999/2000 zahrnuti na základě špatné zachovalosti mezi tzv. sběr ostatků bez jasné příslušnosti ke konkrétnímu jedinci, ačkoli během sanace v roce 1971 byla řada takových ostatků označena jako jeden jedinec. V rámci současné revize byla proto samostatnost těchto v letech 1999/2000 rozptýlených jedinců na základě dokumentace z roku 1971 a osteologické analýzy obnovena (např. jedinec označený v roce 1971 jako č. 7/43 byl v letech 1999/2000 zařazen mezi sběr z krypty č. 7, aktuálně bylo jedinci přiděleno číslo 7/S2).

Krypta č. 5					
Pořadové číslo	Číslo jedince	Inventární číslo	Určení pohlaví	Odhad biologického věku (roky)	Odhad tělesné výšky (cm)
1	5/1	V-2/2000	Žena	70+	164
2	5/2	V-2/2000	Muž	60–70	169
3	5/3	V-2/2000	Muž	40–60	172
4	5/4	V-2/2000	Žena	40–50	165
5	5/24	P7j 3/88	Žena	70+	150
6	5/S1	V-2/2000	Žena	30–50	156
Krypta č. 7					
1	7/1	V-2/2000	Žena	30–40	156–157
2	7/2	V-2/2000	Žena	40–60	157
3	7/37	P7j 3/88	Žena	50–60	165
4	7/38	P7j 3/88	Muž	70+	169
5	7/40	P7j 3/88	Žena	40–50	-
6	7/41	P7j 3/88	Žena	60–70+	148
7	7/S1	V-2/2000	Muž	40–60	167
8	7/S2	V-2/2000	Muž	30–40	164–166
Krypta č. 9					
1	9/1	V-2/2000	Žena	40–50	150–151
2	9/2	V-2/2000	Žena	60–70	155–157
3	9/3	V-2/2000	Žena	30–40	154–157
4	9/4	V-2/2000	Muž	70+	169
5	9/5	V-2/2000	Žena	40–50	155–156
6	9/53	P7j 3/88	Žena	60–70+	158
7	9/54	P7j 3/88	Žena	40–50	160
8	9/55	P7j 3/88	Žena	70+	152
9	9/S1	V-2/2000	Muž	50–70	165–166

10	9/S2	V-2/2000	-	2 novorozenci + dítě 3–4 roky	-
Krypta č. 11					
1	11/1	V-2/2000	Žena	20–30	156
2	11/2	V-2/2000	Žena	20–30	152
3	11/3	V-2/2000	Žena	40–50	159
4	11/84	P7j 3/88	Žena	50–60	162
5	11/S1	V-2/2000	Žena	60+	156
Krypta č. 13					
1	13/1	V-2/2000	Muž	40–60	163
2	13/2	-	-	Dítě 5–6 let*	-
3	13/3	V-2/2000	Muž	50–70	170
4	13/4	V-2/2000	Žena	60–70	158
5	13/5	-	-	Novorozenec*	-
6	13/6	-	-	Novorozenec*	-
7	13/7	V-2/2000	Muž	40–50	167–169
8	13/104	P7j 3/88	Žena	70+	157
9	13/109	P7j 3/88	Muž	20–30	171–172
10	13/S1	V-2/2000	-	Dítě 3–4 roky	-
11	13/S2	V-2/2000	-	Dítě 1–2 roky	-

*Ostatky byly z větší části mumifikované a během sanace ponechány v kryptě. Odhad biologického věku byl proveden v té době a pouze na základě vnějšího ohledání mumií. Rentgenové vyšetření a kompletní vyhodnocení biologického věku nebylo provedeno a není možné je provést ani v současnosti, neboť tyto ostatky nejsou přístupné. Nelze tak vyloučit, že odhad biologického věku těchto jedinců byl zkreslen mumifikací těl.

Tab. 1. Přehled zkoumaných jedinců z krypt č. 5, 7, 9, 11 a 13 nacházejících se přímo nebo alespoň částečně pod oltářem sv. Jana od Kříže na levé (evangelní) straně lodi kostela Panny Marie Vítězné a svatého Antonína Paduánského na Malé Straně v Praze.

Z analyzovaných ostatků demografickými ukazateli odpovídali osobě Jana Františka Löwa z Erlsfeldu (1648–1725) dva jedinci: č. 7/38, vyzvednutý Emanuelem Vlčkem v roce 1971 (P7j 3/88), a č. 9/4, vyzvednutý v letech 1999/2000 (V-2/2000). V obou případech se jednalo o muže starší 70 let vysoké přibližně 169 cm. Ostatky byly v obou případech dobře zachovalé a téměř kompletní.

U jedince č. 7/38 chyběla pouze levá pažní kost, sedmý krční obratel, levá česka, lýtkové kosti, a některé kosti rukou a kromě levé hlezenní kosti všechny kosti nohou (obr. 7). Na této kostře byly, mimo degenerativně-produktivní změny obvyklé ve stařeckém věku, morfologicky a rentgenologicky zjištěny četné patologické změny:

1. Osteomyelitis distálního konce pravé pažní kosti.
2. Zánětlivé změny těla dvanáctého hrudního obratle a pátého bederního obratle.
3. Periostóza těla pravé stehenní kosti.
4. Osteomyelitis pravé česky.
5. Osteomyelitis pravé holenní kosti včetně tzv. periostální apozice v důsledku bércových vředů v proximální třetině a v distální třetině vnitřní plochy těla kosti. Oproti levé holenní

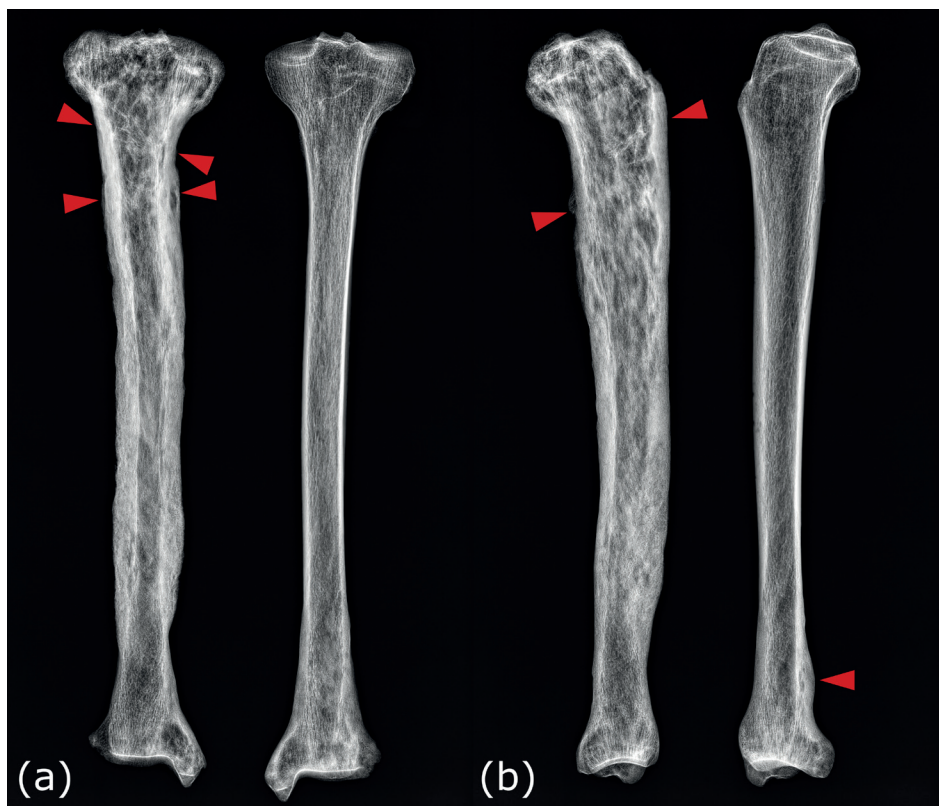

Obr. 7. Ostatky jedince č. 7/38 (Národní muzeum, antropologické oddělení, P7j 3/88).

kosti byla ve své největší délce (rozměr T1a) o 7 mm zkrácena, a její proximální čtvrtina byla mediálně a dorzálně posunuta v úhlu o 10°, bez rotace. Rentgenové vyšetření v předozadní projekci ukázalo v proximální čtvrtině kosti dvě neúplné šikmé linie napříč kostí se zdvojením kompakty (obr. 8).

6. Zhojená nepravidelná fisura (trhlina) jdoucí předozadně mezi kloubní plochou laterálního kondylu a laterálním hrbolkem mezikloubní vyvýšeniny (*tuberculum intecondylare laterale*) levé holenní kosti.
7. Periostóza kondylů a těla levé holenní kosti.
8. Ztluštění a periostóza distální čtvrtiny levé holenní kosti. Na předozadním i bočním RTG snímku bylo v této oblasti dorzálně nad distálním koncem kosti zjištěno zdvojení kompakty (obr. 8b).
9. Srůst čtvrtého hrudního obratle a pátého pravého žebra, a srůst dvanáctého hrudního obratle a dvanáctého levého žebra přemostěním osteofytů.

Stav chrupu korespondoval s odhadnutým biologickým věkem jedince. Ze zubů horní čelisti, která byla značně atrofická, byl přítomen pouze zub č. 25. Zuby č. 11, 12, 13, 21 a 22 byly ztraceny posmrtně (u zubu č. 12, zuby č. 14, 15, 16, 17, 24, 26 a 27 byly ztraceny již za života). V dolní čelisti byly přítomny zuby č. 33, 43 (rozsáhlý distální korunkový kaz), 45 (rozsáhlý mesiální korunkový kaz) a 47 (rozsáhlý bukální kaz na cementosklovinové hranici). Zuby č. 31, 32, 34, a 44 byly ztraceny posmrtně, zuby č. 35, 36, 37 a 46 byly ztraceny již za života.

Obr. 8. Předozadní (a) a boční (b) rentgenový snímek holenních kostí jedince č. 7/38. Šipky ukazují na průběh prokazatelných lomných linií.

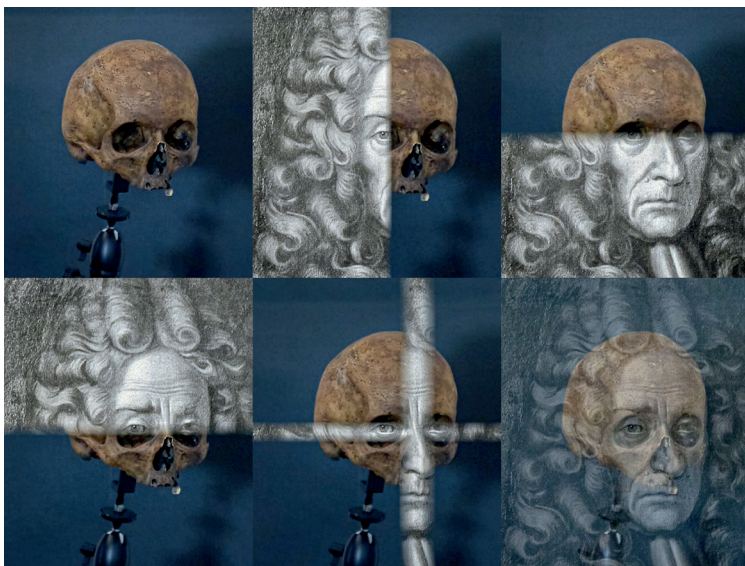
U jedince č. 9/4 chyběla lebka s dolní čelistí, pravá pažní kost, a většina kostí rukou a nohou. Ostatky jsou postiženy těžkou osteoporózou. Mimo degenerativně-produktivních změn obvyklých ve stařeckém věku byly na kostě přítomny následující patologické změny:

1. Neúplný, schodovitý rozštěp druhého krčního obratle v horní meziobratlové kloubní ploše, který společně s dolní kloubní plochou prvního krčního obratle vytváří zámek. Zároveň byl přítomen rozštěp druhého krčního obratle ve střední čáře trnového výběžku. Oproti druhému krčnímu obratli byl první obratel v podélné ose rotován o 5° doprava a stranově je o 10° nakloněný doleva. Druhý a třetí krční obratel byly v levém meziobratlovém kloubu srostlé, podle RTG vyšetření patrně vrozeně. Druhý krční obratel byl v pravém meziobratlovém kloubu oproti třetímu obratli posunut dorzálně, takže tělo třetího obratle mírně ventrálně prominoválo, a oproti třetímu obratli byl celý v podélné ose o 5° rotován doprava.
2. Kompresní předozadní zlomenina těl pátého, šestého a dvanáctého hrudního obratle.
3. Levostranná lumbalizace prvního křížového obratle.
4. Periostóza těla pravé stehenní kosti.
5. Výrazná artróza pravého kolenního kloubu.
6. Mírná periostóza těl holenních kostí, zvláště vpravo.

Pro vyloučení jednoho z jedinců byla provedena superprojekce lebky jedince č. 7/38 do dvou portrétů Jana Františka Löwa z Erlsfeldu (1648–1725), z nichž první (obr. 9) byl vybrán záměrně proto, že byl součástí dokumentace k první fázi sanace krypty kostela a byl tedy připraven pro prvotní pokus o identifikaci ostatků prof. Vlčkem v roce 1971. Dolní čelist byla ze superprojekce vyloučena pro postmortální poškození hlaviček a absenci skusu v důsledku značných intravitálních i postmortálních ztrát zubů, kvůli čemuž nebylo možné zajistit její anatomicky správné skloubení s lebkou. Superprojekcí bylo zjištěno, že anatomické znaky této lebky (zejména okraje očnic, kořen nosu, dolní okraj nosního otvoru, lícní kosti atp.) korespondují s oběma portréty (obr. 9, 10).

Podle fotografie před zahájením první fáze sanace katakomb v roce 1971 byly ostatky jedince č. 7/38 umístěny uprostřed řady rakví při západní stěně krypty č. 7 hlavou směrem k hlavnímu oltáři (obr. 11). Jak bylo uvedeno ve výsledcích rešerše historických písemných pramenů, společně s Janem Františkem Löwem z Erlsfeldu (1648–1725) by měl být pohřben i jeho syn Jan Josef Ignác Löw z Erlsfeldu, který zemřel již roku 1716 ve věku 33 let na neštovice. Tomuto věku odpovídala ze všech zkoumaných ostatků jediná mužská kostra, a to č. 7/S2 dle současné revize (dle dokumentace z roku 1971 č. 7/43, rakev byla položena v severovýchodním rohu krypty č. 7 za jejím vchodem na nohách rakví seřazených při její západní stěně, obr. 11). Biologický věk byl odhadnut na 30–40 let a tělesná výška na 164–166 cm. Jednalo se o jedinou mužskou kostru takového biologického věku a současně kostru s nejnižší odhadnutým biologickým věkem ze všech zkoumaných dospělých jedinců mužského pohlaví. Zachovala se však pouze z části. Chyběla lebka s dolní čelistí, klíční kosti, některé kosti rukou, hrudní kost, žebra, páteř, křížová kost, levá česka, kosti levého bérce a kosti nohou. Obě předloktí byla i s rukama mumifikované, lépe zachovalá byla levá strana. Na kůži levého předloktí bylo nalezeno několik ostře ohraničených kulatých až oválných lézí o velikosti 3–7 mm (obr. 12). Dále byla zjištěna podobnost jedinců 7/38 a 7/S2 1) ve utváření *insicura scapulae*, která připomíná písmeno „W“ (u č. 7/38 vpravo, u č. 7/S2 oboustranně, výrazněji vpravo), 2) v protažení dorzálního okraje kloubní plochy hlavičky levého kyčelního kloubu a analogické tzv. jezdecké fasetě (či též tzv. „Walmsley's facet“ nebo „posterior cervical imprint“) na dorzálním okraji kloubní plochy hlavičky pravého kyčelního kloubu u jedince č. 7/38, a oboustranně vytvořené tzv. jezdecké fasetě u jedince č. 7/S2 (obr. 13).

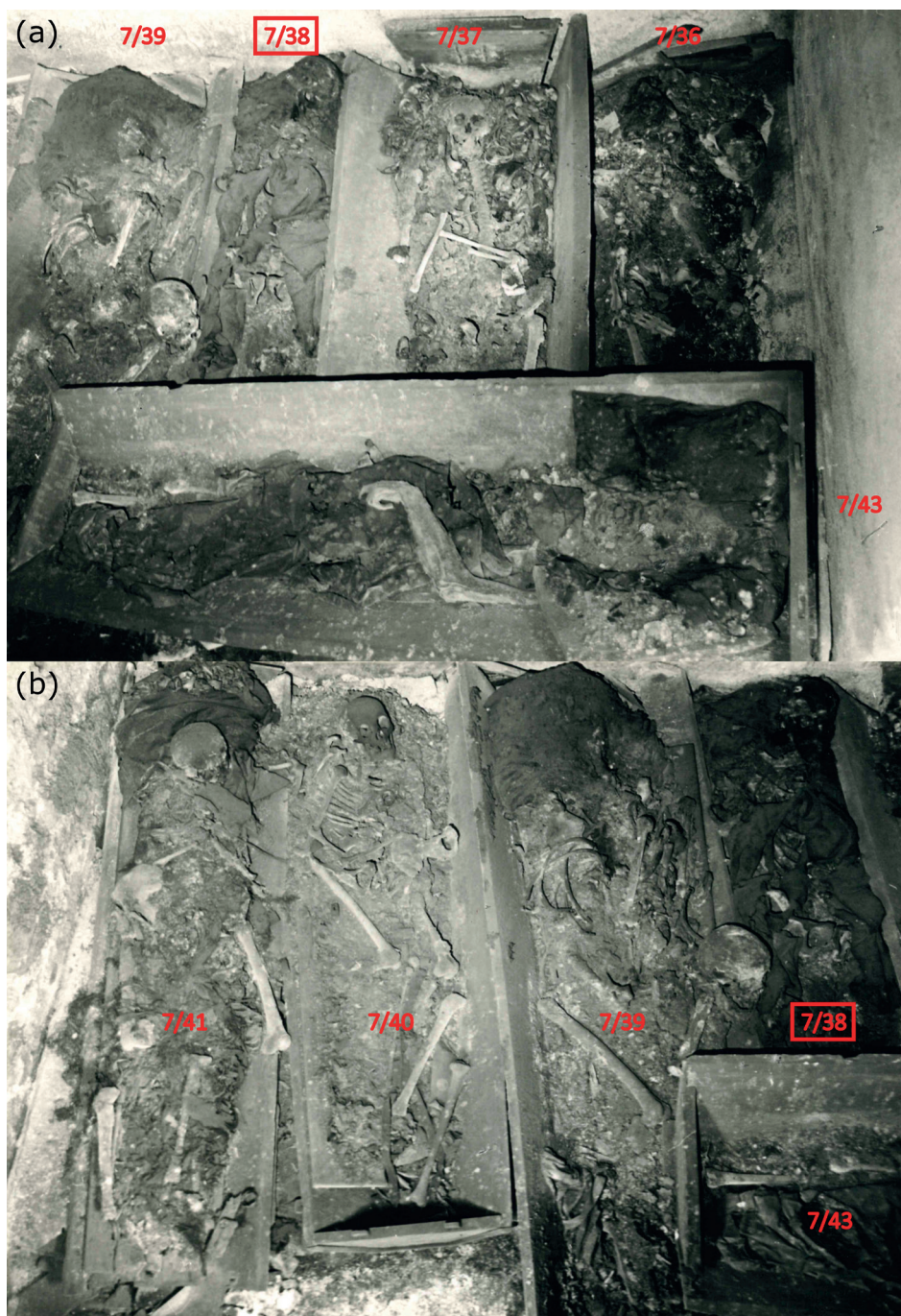
Pokud jde o ostatky, které by v rámci krypty č. 7 mohly patřit Anně Markétě Löwové z Erlsfeldu, rozené Cassini z Bugelly (1651–1718), manželce Jana Františka Löwa z Erlsfeldu (1648–1725) zemřelé ve věku 67 let, nebo Barbaře Terezii Löwové z Erlsfeldu, rozené

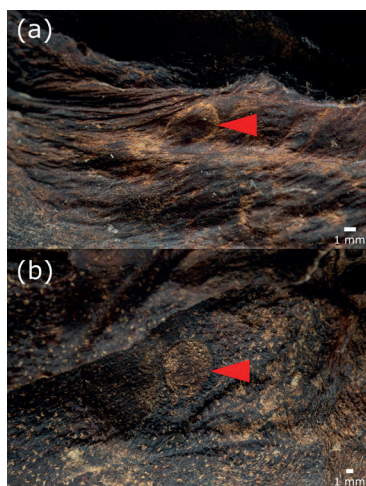
Obr. 9. Superprojekce lebky jedince č. 7/38 do portrétu Jana Františka Löwa z Erlsfeldu (Kořínek 1971: Zpráva o antropologickém výzkumu populace 18. století v Praze na Malé Straně, obrazová příloha č. 36: Portrét lékaře Jana Františka Loewa z Erlsfeldu. Praha: Národní muzeum, archiv antropologického oddělení).

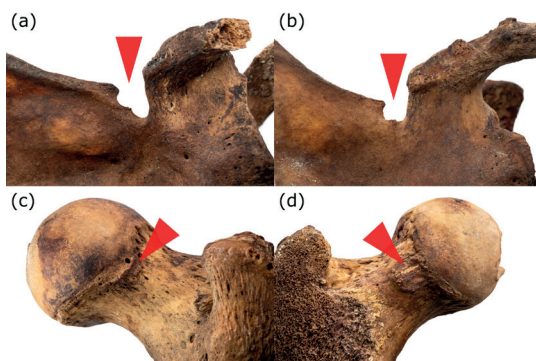
Obr. 10. Superprojekce lebky jedince č. 7/38 do portrétu Jana Františka Löwa z Erlsfeldu (Zdroj: Johann Franz Loew von Erlsfeld. Line engraving by A. Birckart, 1723, after P.F. Fahrenschon (Farnschan), Wellcome Collection, CC BY 4.0).

Obr. 11. Fotografie ostatků v kryptě č. 7 z roku 1971 před jejich částečným vyzvednutím (Kořínek & Vojtíš 1971: Pražské Jezulátko. Předběžná fotodokumentace katakomb, foto 7.1 a 7.3. – Praha: Národní muzeum, archiv antropologického oddělení).

Obr. 12. Ukázky kulatých až oválných lézí nalezených na mumifikované kůži levého předloktí jedince č. 7/S2 (dle dokumentace z roku 1971 jedinec č. 7/43).

Obr. 13. Podobnost v utváření incisura scapulae (tvar „W“) na pravé straně u jedince č. 7/38 (a) a č. 7/S2 (b), a v přítomnosti tzv. jezdecké fasety při dorzálním okraji hlavice kyčelního kloubu u jedince č. 7/38 (c) a č. 7/S2 (d).

z Hessu (1707/1719–1775), manželce Jana Josefa Löwa z Erlsfeldu (*1711), vnuka Jana Františka Löwa z Erlsfeldu (1648–1725), zemřelé ve věku 56 či 68 let, byly na tomto místě nalezeny ostatky 5 žen. Z nich bylo možné na základě demografických ukazatelů s velkou pravděpodobností vyloučit:

1. č. 7/1 (dle dokumentace z roku 1971 č. 7/36, obr. 11), žena, biologický věk nejspíše 30–40 let, s četnými osteolytickými lézemi zejména v axiálním skeletu (žebra, rukojeť kosti hrudní, obratle Th1, Th2, Th9, Th10, Th11 včetně předozadní kompresní zlomeniny těla obratle, Th12, L1, L4, L5, křížová kost, pánevní kosti), a v hlavici levé pažní a stehenní kosti.
2. č. 7/40, žena, biologický věk nejspíše 40–50 let, s velmi výraznou osteoporózou, velmi těžkou esovitou skoliózou (vedoucí k výraznému vertikálnímu zkrácení trupu), a oboustrannou chronickou luxací kyčelních kloubů (vedoucí ke zkrácení dolních končetin) s pokročilou celkovou atrofií pánevních a stehenních kostí.

Zbýlé tři ženy (č. 7/2, 7/37 a 7/41) nelbylo vzhledem k odhadu jejich biologického věku (první 40–60 let, druhá 50–60 let, třetí 60–70+ let) vyloučit.

V kryptě č. 7 nebyly nalezeny žádné ostatky nedospělých jedinců.

Diskuse a závěry

Na základě syntézy výsledků rešerše historických písemných pramenů a osteologické analýzy můžeme tvrdit, že se v případě jedince č. 7/38 s velkou pravděpodobností jedná o ostatky Jana Františka Löwa z Erlsfeldu (1648–1725):

1. Poloha krypty č. 7, dříve označovaná jako č. XIII., se topograficky částečně překrývá s oltářem sv. Jana od Kříže v lodi kostela, pod nímž si přál být od roku 1693 pohřben (Česáková 2009). Ačkoli bylo v případě pohřbu Barbary Terezie Löwové z Erlsfeldu rozené z Hessu (1707/1719–1775) uvedeno, že „...byla snesena pod oltář sv. Šimona

*Stocka do krypty jmenované rodiny*⁴⁴, není tento popis polohy krypty s ostatky Löwů z Erlsfeldu nijak v rozporu s předpokladem, že by se mělo jednat o kryptu pod oltářem sv. Jana od Kříže. Jak bylo řečeno výše, krypta č. 7 totiž částečně sahá i pod oltář sv. Šimona Stocka a Panny Marie škapulířové, a autor zápisu z roku 1775 se mohl při udání polohy krypty přiklonit spíše na jeho stranu. Nelze samozřejmě nijak vyloučit, že její ostatky byly skutečně umístěny do vedlejší krypty č. 5, dříve označované jako č. XIV., která se nachází již výlučně pod oltářem sv. Šimona Stocka a Panny Marie škapulířové. Nicméně jak dokládají písemné prameny, tato krypta byla určena pro členy hraběcího rodu Slavatů z Chlumu a Košumberka (Česáková 2009). K nim měl však Jan František Löw z Erlsfeldu (1648–1725) pravděpodobně blízko, neboť kmotrem jeho syna Jana Josefa Ignáce Löwa z Erlsfeldu (1683–1716) byl Jan Jiří Jáchym hrabě Slavata z Chlumu a Košumberka (1634/1637–1689), 4. vladař domu hradeckého a nejvyšší číšník království Českého, a svědky křtu byli již v úvodu zmíněný lékař František Franchimont z Frankenfeldu (1611–1684) a Anna Lucie hraběnka ze Sternbergu rozená hraběnka Slavatová z Chlumu a Košumberka (1637–1703).

2. Párys (1859) publikoval, že „*Nad oddělením krypty, v kterém [Jan František Löw z Erlsfeldu] odpočívá, leží v kostelní dlažbě kámen s náhrobním nápisem avšak ke spodu obráceným, jehož obsah nám od jinud známý k závěrku klademe: „Zde odpočívá Jan František Löw, Svaté říše římské a dědičných zemí rytíř z Erlsfeldu, pán v Lojovicích a Modleticích, doktor filozofie, obojího práva a medicíny, rada svatého císařského a královského veličenstva, královský, veřejný, řádný profesor medicíny na pražské univerzitě 43 let, praktický [lékař] 53, senior [lékařské fakulty] 28, děkan dvacetkrát, rektor čtyřikrát, člen Císařské akademie Leopoldo-Karolinské akademie zkoumající přírodu, člen a lékař svatého Lateránského paláce a císařského dvora, zemřel na Malé Straně 25. března r. 1725, ve věku 77 let.*“⁴⁵. V současné době se však v kostele žádný takový náhrobní kámen nenachází. Odkud pochází tento přepis nápisu údajného z náhrobního kamene, který navíc uvádí chybné datum úmrtí, však autor neuvádí. Dodává pouze, že „*Takových s nápisy ke spodu obrácených kamenů jest v kostelní mramorové dlažbě několik.*“ Podle našeho názoru Párys vycházel z životopisu Jana Františka Löwa z Erlsfeldu od Františka Martina Pelcla (1777), který uvádí tentýž text a konstatuje, že označoval místo pohřbení. Domníváme se však, že kámen v dlažbě kostela otočený nápisem do dlažby, o kterém se zmiňuje Párys (1859), není kamenem náhrobním, nýbrž prostým kamenem, který uzavírá samostatný vstup do již zmíněné krypty č. 5 pod oltářem sv. Šimona Stocka a Panny Marie škapulířové, která sousedí s kryptou č. 7. Stejný kámen je přímo naproti tomuto oltáři pod oltářem sv. Josefa, další se nachází v poblíž vchodu do kostela nad schody do tzv. obecné krypty (č. 18), atp. Naším pozorováním bylo zjištěno, že tyto kameny uzavírají vstupy do chronologicky nejstarších krypt v západní a východní části kostela, které byly vybudovány v 1. polovině 17. století, předtím, než byla mezi nimi v letech 1666–1667 vybudována spojovací chodba s dalšími kryptami a pohřebiště tak získalo dnešní podobu (Česáková 2009). Vzhledem k tomu, že se krypta č. 7 nachází z větší části již pod oltářem sv. Šimona Stocka a Panny Marie škapulířové, a nachází se tedy velmi blízko výše popsaného kamene v kostelní dlažbě, lze Párysův popis místa pohřbu Jana Františka Löwa z Erlsfeldu (1648–1725) i přes výhrady považovat za relativně správný. Přesto nemůžeme vyloučit, že výše popsaný náhrobní kámen označující místo jeho pohřbení se v dlažbě kostela ve své době nacházel také, a později byl odstraněn. Je možné, že v době smrti Jana Františka Löwa z Erlsfeldu vypadala kostelní dlažba jinak, než jak ji známe dnes. K přestavbě kostelní dlažby však nebyly dohledány žádné písemné doklady.
3. Ostatky patří muži biologického věku nad 70 let, anatomické znaky lebky tohoto jedince plně korespondují s portréty Jana Františka Löwa z Erlsfeldu (1648–1725). Ačkoli je třeba

44 Privátní archiv řádu bosých karmelitánů, *Historiae conventus 1762–1781*, fol. 296, překlad z latiny.

45 Překlad autorů z latiny.

brát v úvahu, že přibližně v 10 % i více případů superprojekcí (při použití pouze jedné fotografie či portrétu obličeje, v závislosti na metodologii, ohniskové vzdálenosti použité fotografie atp.) může dojít k falešně pozitivnímu výsledku (např. Austin-Smith & Maples 1994, Gaudio a kol. 2016, Healy & Stephan 2024), v souvislosti s ostatními zjištěními je však v tomto případě takový výsledek nepravděpodobný.

4. Podle zkrácení a mediodorzálního vychýlení proximálního konce pravé holenní kosti, a podle vícečetných transversálních linií a vícenásobného zdvojení kompakty na její mediální ploše kosti zjištěných rentgenovým vyšetřením v úrovni její proximální třetiny až čtvrtiny (Buikstra 2019), došlo v tomto místě minimálně ke dvěma zlomeninám. Přesný počet a průběh lomných linií je však nemožné přesně určit, neboť v důsledku rozsáhlého patologického procesu došlo k výrazné změně kostních struktur. Pokud jde o zlomeniny a strukturální změny kosti z hlediska příčiny a následku, z hlediska diferenciativní diagnostiky se jako první možnost nabízí Pagetova choroba. Může se vyskytnout na jediné kosti, ale i na více kostech (monoostotická vs. polyostotická forma). Jejím charakteristickým znakem je překotná kostní přestavba, při které dochází k vytváření lytických ložisek následovaných tvorbou kostní sklerózy. V důsledku toho má kost pemzovitou strukturu a dochází k uzavírání dřevné dutiny. V takto změněné kostní tkáni pak dochází k deformacím i zlomeninám (Buikstra 2019). Morfologický i rentgenologický obraz však v našem případě tuto chorobu vylučuje. Další možností je otevřená zlomenina s následnou infekcí kosti (osteomyelitis) (Buikstra 2019). Tato možnost se však vzhledem ke zcela minimální dislokaci proximálního konce kosti a absenci dalších traumatických změn (Typovský 1972) jeví jako nepravděpodobná. Dále je nutné brát v úvahu osteomyelitis následkem terciární získané syfilis. V takovém případě však změny dlouhých kostí bývají zpravidla bilaterálně symetrické (Buikstra 2019), což se v našem případě nevyskytuje. Další možností je primární sklerotizující osteomyelitida Garré. Jedná se o vzácnou, nehnisavou formu osteomyelitidy, která se vyskytuje nejčastěji na stehenních a holenních kostech. Jejím charakteristickým znakem je masivní periostální kostní novotvorba a postupná obliterace dřevné dutiny kosti (Giuffra a kol. 2015). Rentgenový obraz však tuto diagnózu vylučuje. Jako nejpravděpodobnější se pro přítomnost četných drobných kloak v kosti a povrch mající charakter „bublající lávy“ jeví osteomyelitis v důsledku sekundární hematogenní bakteriální infekce, která se odtud při oslabené imunitě rozšířila do dalších částí skeletu (distální konec pravé pažní kosti, tělo dvanáctého hrudního a pátého bederního obratle, tělo pravé stehenní kosti, pravá česka, pravá holenní kost). Na podkladě akutní fáze zánětu kosti, při které je výrazně snížena její mechanická odolnost, pak v důsledku zátěže došlo k jejím kompresním zlomeninám (Böhm & Josten 1992, Kavanagh a kol. 2018). Během léčby a odlehčení pravé dolní končetiny bezesporu došlo k přetížení levé dolní končetiny, která již byla, stejně jako zbytek kostry, postižena výraznou osteoporózou. V důsledku toho došlo k trhlině kloubní plochy laterálního kondylu. Zesílení kompakty distální čtvrtiny levé holenní kosti a její ztlustění na dorzální ploše zjištěné rentgenovým vyšetřením pak spolu s výskytem periostózy vede k podezření na přítomnost dalšího narušení integrity kosti. Zevně ani na rentgenových snímcích přítom není v kosti patrná žádná lomná linie. Není však patrné ani žádné zkrácení kosti či dislokace. Předpokládáme proto, že se jednalo o pouhé nalomení (infrakci) kosti. Jen stěží si lze představit, že došlo ke zlomenině úplné, která byla mimořádně dobře reponována a fixována. Struktura distální metafýzy holenní kosti, patrná zejména na předozadním rentgenovém snímku, by mohla být i incipientním sekundárním ložiskem osteomyelitidy.

Zjištěné změny pravé holenní kosti plně korespondují s jeho vlastnoručními zápisy deníku. Nejprve zaznamenal recidivující onemocnění pravé nohy růží, a to 26. března 1713, 23. listopadu 1716 a 2. prosince 1716.⁴⁶ Růže (erysipelas) představuje akutní zánět kůže

⁴⁶ NKP, sign. XVI C 10, Deník Jana Františka Löwa z Erlsfeldu, fol. 141 a 155.

a podkoží převážně hemolytickými streptokoky, tedy patogenními bakteriemi (Bednář 1982). A deset let poté, 6. července 1723, zaznamenal obsah rozhovoru s císařem Karlem VI., při němž uvedl, že byl slabý na nohy v důsledku čtyřnásobné zlomeniny nohou.⁴⁷ Není ovšem jisté, zda měl na mysli pouze výše diskutované zlomeniny bérců, nebo zda také započítal zlomeniny stehenních kostí, které údajně utrpěl jako dítě v květnu a v srpnu 1652.⁴⁸ Znamky těchto zlomenin nebyly na stehenních kostech zjištěny.

Pokud jde o ostatky jeho syna Jana Josefa Ignáce Löwa z Erlsfeldu (1683–1716), který zemřel na neštovice, v tomto případě byly možnosti identifikace velmi omezené. Na základě demografických ukazatelů kostry a lézí na dochované mumifikované kůži levého předloktí lze předpokládat, že by se mohlo jednat o jedince č. 7/S2 (dle dokumentace z roku 1971 č. 7/43). Biologickou afinitu k jedinci č. 7/38 podporuje podobné utváření *incisura scapulae* ve tvaru „W“, které se vyskytuje jen velmi vzácně, přibližně v 0,8–1,4 % případů (Bagoji a kol. 2020, Kaledzera a kol. 2022). Minulé studie přitom prokázaly vysokou míru morfologické podobnosti *incisura scapulae* mezi blízce příbuznými jedinci, jako je otec a syn či matka a syn (Cvrček a kol. 2018, Cvrček & Velemínský 2021). Dalším sdíleným znakem jedinců č. 7/38 a 7/S2 je prolongace zadního okraje kloubní plochy hlavice kyčelního kloubu, respektive tzv. jezdecká faseta (Capasso a kol. 1999). Její populační výskyt je taktéž u novověké populace vzácný, pouze 1,3 % (Cvrček a kol. 2018). Sledování sdíleného výskytu více populačně vzácných nemetrických osteologických znaků mezi těmito jedinci naráží zejména na absenci lebky jedince č. 7/S2, což také znemožnilo porovnání morfologie jejich čelních dutin. Potvrzení či vyloučení biologické příbuznosti těchto dvou jedinců by však bylo možné pouze na základě analýzy DNA. Současně by bylo vhodné provést analýzu DNA se zaměřením na detekci genetické informace původce neštovic, viru pravých neštovic (Variola).

Komu patří ostatky posledního dospělého muže biologického věku 40–60 let s č. 7/S1 nalezené v kryptě s č. 7 není známo. Jedná se o pouze částečně zachovalou kostru. Chybí lebka s dolní čelistí, první, třetí a šestý krční obratel, osmý až desátý hrudní obratel, hrudní kost, žebra, česky, lýtkové kosti a kosti rukou a nohou. Podle Novotného (1946) byl Jan František Löw z Erlsfeldu uložen spolu s Mikulášem Franchimontem z Frankenfeldu, a to „někde poblíže“ Pátera Cyrila od Matky Boží. Ten byl podle Karla Sasky (1937–1938) pohřben poblíž oltáře Jezulátka, který se však nachází na epištolní (pravé) straně chrámové lodi. Nachází se však přímo naproti oltáři sv. Jana od Kříže. Mikuláš Franchimont z Frankenfeldu se narodil v roce 1611 v Lutychu v dnešní Belgii a zemřel 16. února 1684 ve věku 73 let.⁴⁹ Byl osobním lékařem císařů Ferdinanda III. a Leopolda I., dvojnásobný rektor Univerzity Karlovy a pětinasobný děkan lékařské fakulty, majitel Kňovic, Červeného hrádku, Nalžovic, a Nemyšle. Udávaný chronologický věk však s odhadem biologického věku nekoresponduje. Na tomto místě je nezbytné zdůraznit neznámý osud Jana Josefa Löwa z Erlsfeldu (*1711), vnuka Jana Františka Löwa z Erlsfeldu (1648–1725). Do dnešní doby není známo, kde, kdy a za jakých okolností zemřel a kde byl pohřben. Jisté je pouze to, že se dožil dospělosti a byl naživu s velkou pravděpodobností ještě v roce 1778.⁵⁰ Je-li tento údaj pravdivý, dožil se tedy minimálně 67 let. Na kostře č. 7/S1 nebyl nalezen žádný populačně vzácný znak, který by tento jedinec sdílel s jedinci č. 7/38 a 7/S2. Jeho biologickou příbuznost by bylo možné potvrdit či vyvrátit pouze na základě analýzy DNA.

Možnosti identifikace ostatků Anny Markéty Löwové z Erlsfeldu, rozené Cassini z Bugelly (1651–1718), manželky Jana Františka Löwa z Erlsfeldu (1648–1725) zemřelé ve věku 67 let, nebo Barbary Terezie Löwové z Erlsfeldu, rozené z Hessu (1707/1719–1775), manželky Jana Josefa Löwa z Erlsfeldu (*1711), vnuka Jana Františka Löwa z Erlsfeldu (1648–1725), zemřelé ve věku 56 či 68 let, byly omezené ještě více, než v případě výše zmíněného Jana

47 NKP, sign. XVI C 10, Deník Jana Františka Löwa z Erlsfeldu, fol. 164.

48 NKP, sign. XVI C 10, Deník Jana Františka Löwa z Erlsfeldu, fol. 1.

49 Privátní archiv řádu bosých karmelitánů, *Historiae conventus 1674–1714*, fol. 59.

50 NAP, Sbírka genealogická Dobřenského, III. Materiálle, inv. č. 5 (E), s. 21.

Josefa Ignáce Löwa z Erlsfeldu (1683–1716). Není známa jejich fyzická podoba. Vytipování ostatků Anny Markéty Löwové z Erlsfeldu, rozené Cassini z Bugelly (1651–1718) na základě srovnání s možnými ostatky jejího syna č. 7/S2 pomocí populačně vzácných či jinak specifických nemetrických osteologických znaků a morfologických znaků čelních dutin nebylo možné pro absenci jeho lebky. Mohly být vytipovány pouze na základě odhadu biologického věku. V kryptě č. 7 byly nalezeny ostatky 5 žen. Z nich byla vyloučena žena č. 7/1, která nekorespondovala odhadem biologického věku (jen 30–40 let), a žena č. 7/40, která byla vyloučena především pro extrémní a dlouhotrvající tělesné postižení. Vzhledem k reprodukční strategii rodu Löwů nelze předpokládat, že by se manželkou Jana Františka Löwa z Erlsfeldu (1648–1725) nebo manželkou jeho vnuka Jana Josefa Löwa z Erlsfeldu (*1711) stala takto výrazně dlouhodobě tělesně postižená žena. Avšak zbývající tři ženy (první 40–60 let, druhá 50–60 let, třetí 60–70+ let) nebylo již možno vyloučit, neboť není doložen přesný chronologický věk Barbary Terezie Löwové z Erlsfeldu, rozené z Hessu (1707/1719–1775). Pokud by se narodila v roce 1707, bylo by jí v době smrti 68 let a na základě odhadu biologického věku by ji nebylo možno odlišit od Anny Markéty Löwové z Erlsfeldu, rozené Cassini z Bugelly (1651–1718), která se prokazatelně dožila stejného chronologického věku. Pokud by se narodila až v roce 1719, bylo by jí v době smrti jen 56 let a pak by mohla být jednou ze dvou zmíněných žen, u nichž odhad biologického věku činí 40–60 resp. 50–60 let (č. 7/2 nebo 7/37). Anně Markétě Löwové z Erlsfeldu, rozené Cassini z Bugelly (1651–1718), by pak mohly patřit ostatky č. 7/41, u nichž odhad biologického věku činí 60–70 let a více. V rámci této krypty se jedná o jediné ženské ostatky s takto vysokým odhadem biologického věku. Pokud by se pomocí analýzy DNA prokázal mezi jedinci č. 7/38 a 7/S2 vztah otec-syn, a tím byl syn prokazatelně identifikován, pak by bylo možné mezi ženami č. 7/2, 7/37 a 7/41 stejnou cestou identifikovat nebo naopak vyloučit ostatky jeho matky. Pokud v katakombách v průběhu let nedošlo k radikálnímu přesunu rakví a ostatky č. 7/32 skutečně patří Janu Josefu Ignáci Löwovi z Erlsfeldu (1683–1716), pak pravděpodobnost, že jsou mezi ostatky č. 7/2, 7/37 a 7/41 ostatky jeho matky není zanedbatelná vzhledem k tomu, že Jan František Löw z Erlsfeldu (1648–1725) přežil jak syna, tak i svou manželku, kteří zemřeli jen bezmála 1,5 roku po sobě. Můžeme proto předpokládat, že dohlédl na společné uložení jejich rakví v katakombách kostela. Identifikace Barbary Terezie Löwové z Erlsfeldu, rozené z Hessu (1707/1719–1775) by skrze DNA byla možná pouze v případě, že by se pomocí DNA podařilo identifikovat ostatky její dcery Marie Josefy Anny Barbary Löwové z Erlsfeldu, která zemřela 17. března 1741 ve věku 6 dní. Představuje jediný spojovací článek všech členů rodu, kteří byli v kostele Panny Marie Vítězné a svatého Antonína Paduánského pohřbeni.

Shora nadnesené možnosti identity ženských ostatků jsou však komplikovány nálezem fragmentární papírové autentiky v rakvi ženy č. 7/37 v roce 1971, jež nesla nápis „*Vysoce urozená Anna Kateřina Hart... ..art zesnula... 175.. ve věku 72 let*“. Podle Řerábka (1890) zněl tento nápis v kompletní podobě takto: „*Anna Kateřina Hartungová z Poppart, zesnulá r. 1751 dne 31. prosince ve věku 72 let*“. Jednalo se o dceru Jakuba Hartunga z Poppartu, spoluradního Menšího Města pražského, a jeho manželky Marie. Její otec byl v roce 1681 povýšen do šlechtického stavu s predikátem „z Poppartu“. Narodila se 21. června 1681⁵¹ a prokazatelně zemřela ve věku 70 let dne 4. ledna 1752⁵². Podle popisu Řerábka však se však tato autentika v roce 1890 nacházela v kryptě č. IX. (dle nového označení krypta č. 15 respektive 17, obr. 6), značně vzdáleně od krypty č. 7 (XIII.), kde byla ve skutečnosti nalezena. Tento rozpor lze snad vysvětlit buď omylem autora, nebo přenesením autentiky na jiné místo v důsledku nepochybného pozdějšího vandalství v katakombách. S ním se církev potýkala minimálně již od revolučního roku 1848 až do doby dokončení jejich úplné sanace v letech 1999/2000 kvůli jejich relativně snadné přístupnosti i organizovaným prohlídkám.⁵³

51 AHMP, Sběrka matrik, katolické, Praha III-Malá Strana, Kostel sv. Mikuláše, matrika narozených, sign. MIK N4O3, 1667–1688, fol. 241(247)r, dig. snímek 488.

52 AHMP, Sběrka matrik, katolické, Praha III-Malá Strana, Kostel sv. Mikuláše, matrika zemřelých, sign. MIK Z3, 1713–1760, fol. 287r, dig. snímek 290.

53 např. NAP, fond Maltézští rytíři, Katakomby pod kostelem Panny Marie Vítězné-návštěvy pro veřejnost, 1918,

V kryptě č. 7 byla v letech 1999/2000 nalezena ještě jedna autentika, kovová, při vyzvednutí označena jako „7M“ (aktuálně Muzeum hlavního města Prahy, Oddělení historických sbírek, inv. č. H 333 865), s nápisem: „*Anna Maria Rungein gebohrne Kohlinskin alt 48 Jahr gestorben den 16. Septembris Anno 1761. Requiem dona eis in Domine.*“, tedy „*Anna Marie Rungeová rozená Kolínská stará 48 let zemřela 16. září roku 1761. Odpočinutí dej jí, Pane.*“ Úmrtní zápis této ženy nebyl ve farních pražských matrikách nalezen. Nicméně byl nalezen zápis o úmrtí Anny Marie Widmannové s datem 17. září 1761. Zemřela ve věku 36 let a jako příčina smrti byla uvedena „contractura“, tedy zkrácení, spasmus, nebo křeče.⁵⁴ Shodné křestní jméno, a téměř identické datum úmrtí (v zápisech zjištěné odchylky byly v tehdejší době v řádu dnů, natož jednoho dne, zcela zanedbatelné) nás vede k domněnce, že by se mohlo jednat o jednu a tutéž osobu. A jelikož historická diagnostika byla symptomatická, tedy v matrikách se spíše než se skutečnou příčinou smrti v podobě konkrétní diagnózy setkáváme s popisem projevu onemocnění (např. Dietrich-Daum 2009), nelze vyloučit, že výraz „contractura“ v tomto případě může odkazovat na takové zkrácení, jaké bylo zjištěno u trupu a dolních končetin ženy č. 7/40. Odhad jejího biologického věku na 40–50 let přitom není s chronologickým věkem 36 let uvedeným v matrice ani s chronologickým věkem 48 let uvedeným na autentice v přímém rozporu, zvláště přihlédneme-li k přirozené variabilitě senescenčních změn na kostře a v tomto případě navíc i k jejich možnému částečnému zkreslení v důsledku patologických změn kostry. Není to jediný případ, kdy se dva prameny liší v příjmení, ale přesto se téměř jistě jednalo o jednu a tutéž osobu. Např. dle matrik byla dne 23. září 1687 do krypty pohřbena Kateřina Martinická⁵⁵, ale dle zápisu v karmelitánské kronice byla toho dne v kryptě pohřbena Kateřina Benešovská, manželka Jiřího Benešovského (†1683), hostinského U Černého koníčka.⁵⁶ Jsme si vědomi, že intervaly odhadu biologického věku založené primárně na hodnocení změn vnitřní struktury proximálních konců pažních a stehenních kostí (Szilvássy & Kritscher 1990) jsou úzké, což připouští pravděpodobnější možnost větší chyby odhadu. Je však třeba brát v úvahu, že stejně jako u ostatních metod pro odhad biologického věku je výsledkem vždy jen pouze hrubý odhad, a je nutné počítat, jak bylo uvedeno výše, s přirozenou variabilitou a komplexitou senescenčních změn kostry a dalšími proměnnými. Chybu ve výsledném odhadu věku dožití nelze samozřejmě vyloučit ani při stanovení širších intervalů v rozsahu několika desetiletí. Metoda Szilvássiho & Kritschera (1990) byla jako primární při zpracování ostatků z kostela Panny Marie Vítězné a svatého Antonína Paduánského zvolena ze dvou důvodů. Zaprvé, u řady jedinců se zachovaly pouze dlouhé kosti končetin nebo většina ostatních kostí vhodných pro odhad biologického věku byla výrazně posmrtně poškozena. Dlouhé kosti naopak ani u jediného z jedinců nechyběly, vždy se zachovaly alespoň z jedné strany a alespoň buď z horní nebo z dolní končetiny. Za druhé, tato metoda poskytuje relativně úzké výsledné intervaly věku dožití, maximálně na desetiletí, a metodologie odhadu věku pro jedince starší 60 let (kategorie 60–70 let a kategorie nad 70 let). Metoda má tedy potenciál pro individuální identifikaci, alespoň některých jedinců, k nimž existuje biografická dokumentace. Jiné metody toto neumožňují (např. Schmitt 2005). Přesto musíme na základě zkušeností a s ohledem na variabilitu procesu stárnutí konstatovat, že změny vnitřní struktury proximálních konců pažních a stehenních kostí definované pro kategorie 60–70 let a nad 70 let se vyskytují jen u některých jedinců s takto doloženým věkem. Každopádně problematické zachycení rozdílů senescenčních změn u 60letých a i 70letých jedinců, či jedinců nad 50 let a starších, potvrzují i jiné osteologické studie (např. Márquez-Grant 2015).

I přes to, že v katakombách kostela Panny Marie Vítězné a svatého Antonína Paduánského měly být spolu s ostatními, dospělými členy rodu Löwů z Erlsfeldu pohřbeny také čtyři děti

1922; NAP, fond Maltézští rytíři, Prohlídka kostela Panny Marie Vítězné a katakomb pro spolek Červeného kříže, 1926.

54 AHMP, Sbíрка matrik, katolické, Praha III-Malá Strana, Kostel sv. Mikuláše, matrika zemřelých, sign. MIK Z4, 1761–1771, fol. 6r, dig. snímek 9.

55 AHMP, Sbíрка matrik, katolické, Praha III-Malá Strana, Kostel Marie pod řetězem, matrika zemřelých, sign. PMŘ N101Z1, 1622–1698, fol. 356(784), dig. snímek 327.

56 Privátní archiv řádu bosých karmelitánů, *Historiae conventus 1674-1714*, fol. 113.

(tři novorozenci ve věku 1–6 dní a chlapec ve věku 2 let a 10 měsíců), v kryptě č. 7, která je na základě našeho výzkumu s rodem primárně spojována, nebyly nalezeny žádné ostatky nedospělých jedinců. K této skutečnosti se nabízí dvě možná vysvětlení. 1) Ostatky většiny dětí byly do krypty uloženy dříve než ostatky dospělých členů rodu. Kromě toho, že se mohly vzhledem ke gracilní konstituci brzy rozpadnout, mohly být neúmyslně poničeny pozdějším ukládáním rakví dospělých, nebo naopak úmyslně redukovány při pozdějším ukládání rakví dospělých pro nedostatek místa v kryptě, či poničeny vandaly a rozházeny v prostoru katakomb. 2) Náhodou či úmyslně byly pohřbeny v jiné, sousední kryptě. Nejblíže této kryptě byly ostatky nedospělých jedinců nalezeny v kryptě č. 9 (dva novorozenci a jedinec ve věku 3–4 roky), a v kryptě č. 13 (minimálně dva novorozenci, a tři jedinci ve věku 1–2 roky, 3–4 roky, a 5–6 let). Vzhledem k tomu, že se jedná o značně nekompletní a často jen zlomkovité ostatky, u nichž navíc není možné pro neukončený vývoj určit pohlaví (Corron a kol. 2021), a v kryptě bylo podle malostranských farních matrik a kronik bosých karmelitánů pohřbeno mnoho dalších nedospělých jedinců z jiných rodin, jedinou možností pro jejich identifikaci představuje analýza DNA.

Poděkování

Autoři tímto děkují klášteru bosých karmelitánů při kostelu Panny Marie Vítězné a sv. Antonína Paduánského na Malé Straně v Praze, zvláště pak převoru P. Petru Glogarovi, rektoru kostela P. Pavlu Polovi a Monice Ciklerové za spolupráci, projevenou důvěrou a umožnění studia klášterních kronik a realizace revizního výzkumu v kryptě kostela. Autoři dále děkují Karlu Černému (Ústav dějin lékařství a cizích jazyků, 1. LF UK) za cenné konzultace, Marku Jantačovi (antropologické oddělení, Národní muzeum) za zhotovení rentgenových snímků, Valéru Džupovi (Ortopedicko-traumatologická klinika 3. LF UK a FNKV) a Martinu Horákovi (Radiodiagnostické oddělení, nemocnice Na Homolce) za pomoc s diferenciální diagnostikou, Kláře Woitschové (Archiv Národního muzea) za poskytnutí snímků pohřebních štítů, Petru Marešovi (2. Oddělení archivních fondů do roku 1918, Národní archiv) za souhlas s publikováním pohřebních štítů a pomoc s vyhledáváním písemných pramenů k osobě Jana Františka Löwa z Erlsfeldu a Magdaleně Rudovské (Oddělení historických sbírek, Muzeum hlavního města Prahy) za konzultaci archeologických nálezů z katakomb kostela Panny Marie Vítězné a svatého Antonína Paduánského na Malé Straně v Praze. V neposlední řadě autoři děkují třem recenzentům za cenné připomínky, které významně přispěly ke zkvalitnění rukopisu.

Publikace je připisána památce prof. MUDr. RNDr. h. c. Emanula Vlčka, DrSc. (†24. října 2006), který se jako první snažil o identifikaci ostatků Jana Františka Löwa z Erlsfeldu, a od jehož narození uplynulo 1. března 2025, v den 300. výročí od úmrtí Jana Františka Löwa z Erlsfeldu, 100 let.

Financování

Předkládaná práce byla finančně podpořena Ministerstvem kultury České republiky (DKRVO 2024-2028/7.1.b, Národní muzeum, 00023272).

Internetové zdroje

<https://wellcomecollection.org> – Portrét Jana Františka Löwa z Erlsfeldu (1648–1725) pro superprojekci lebky. [Johann Franz Loew von Erlsfeld. Line engraving by A. Birckart, 1723, after P.F. Fahrenschon \(Farnschan\).](#) | Wellcome Collection

Archiv hlavního města Prahy (AHMP), sbírka matrik, katolické, vnitřní obvody, Praha III-Malá Strana, dostupné na <https://katalog.ahmp.cz/pragapublica>

Státní oblastní archiv v Praze (SOA Praha), Sběrka matrik Středočeského kraje, Římskokatolická církev, farní úřad Velké Popovice, dostupné na <https://ebadatelnasoa.praha.cz>

Státní oblastní archiv v Plzni (SOA Plzeň), Sběrka matrik západních Čech, Římskokatolický farní úřad Planá, dostupné na <https://www.portafontium.eu/searching/register>

Státní oblastní archiv v Třeboni (SOA Třeboň), Sběrka matrik Jihočeského kraje, Římskokatolický farní úřad České Budějovice – sv. Mikuláš, dostupné na <https://digi.ceskearchivy.cz/Matriky-Rimskokatolicka-cirkev>

Literatura

- Austin-Smith D., Maples W.R., 1994: The reliability of skull/photograph superimposition in individual identification. *Journal of Forensic Sciences* 39: 446–455.
- Bagoji I.B., Hadimani G.A., Bulgoud R.S., Desai V., Prakash K.G., Bharatha A., 2020: Anatomical variations of the suprascapular notch and its importance in suprascapular entrapment neuropathy. – *Maedica (Bucur)* 15: 298–304.
- Barnes E., 2012: Atlas of developmental field anomalies of the human skeleton: A paleopathology perspective. – Hoboken: Wiley-Blackwell.
- Bednář B., 1982: Patologie, svazek I. – Praha: Avicenum, zdravotnické nakladatelství.
- Böhm E., Josten, Ch., 1992: What' s new in exogenous osteomyelitis? – *Pathology-Research and Practice* 188: 254–258.
- Brůžek J. 2002: A method for visual determination of sex, using the human hip bone. – *American Journal of Physical Anthropology* 117: 157–168.
- Buikstra J. 2019. Ortner's identification of pathological conditions in human skeletal remains. Third edition. – Cambridge: Academic Press.
- Capasso L., Kennedy K.A.R., Wilczak C.A., 1999: Atlas of occupational markers on human remains. – Teramo: Edigrafital S. p. A.
- Corron, L.K., Santos F., Adalian P., Chaumoitre K., Guyomarc'h P., Marchal F., Brůžek J., 2021: How low can we go? A skeletal maturity threshold for probabilistic visual sex estimation from immature human os coxae. – *Forensic Science International*, 325: 110854.
- Cvrček J., Velemínský P., Dupej J., Vostrý L., Brůžek J., 2018: Kinship and morphological similarity in the skeletal remains of individuals with known genealogical data (Bohemia, 19th to 20th centuries): A new methodological approach. – *American Journal of Physical Anthropology* 167: 541–556.
- Cvrček J., Rmoutilová R., Čechová M., Jor T., Velemínská J., Brůžek J., Naňka O., Velemínský P., 2020: Biological relationships and frontal sinus similarity in skeletal remains with known genealogical data. – *Journal of Anatomy* 237: 798–809.
- Cvrček J., Velemínský P., Dupej J., Jor T., Brůžek J. 2021: Kinship and the familial occurrence of skeletal developmental anomalies in the noble Swéerts-Sporck family (Bohemia, 17th to 20th centuries). – *International Journal of Paleopathology* 34: 163–167.
- Cvrček J., Drtikolová Kaupová S., Vytlačil Z., Zazvonilová E., Velemínský P. 2023: When DNA can't help: The osteobiographical profile and stable isotope analysis as auxiliary tools for refining genealogical relationships, on the example of the Swéerts-Sporck family. – *Archaeometry* 65: 1336–1352.

- Cvrček J., Velemínský P., 2021: Anthropological research into a family tomb from Vetlá cemetery (Bohemia, 19th-20th centuries), with a focus on the morphological similarity of biologically related individuals. – *Journal of the National Museum (Prague), Natural History Series* 190: 45–60.
- Čermák M. (ed.), 2000: Krypta kostela Panny Marie Vítězné, Praha 1 - Malá Strana, Karmelitská ul. – Praha: nálezová zpráva, archiv antropologického oddělení (nepublikováno).
- Černý K., & Divišová B., 2023: Mezi Markem Marci a Löwem z Erlsfeldu: Myšlení a výuka na pražské lékařské fakultě v době barokní. – Praha: Karolinum.
- Česáková M., 2009: Krypta v kostele Panny Marie Vítězné na Malé Straně: Hroby stávající i zaniklé. Seminář „Pohřby, náhrobky a osobní reprezentace. Sepulcralia v pražských kostelech.“ – Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Pomocné vědy historické a archivnictví (nepublikováno).
- Čornejová I., 1992: Deník Jana Františka Löwa z Erlsfeldu-pozoruhodný nevyužitý pramen. Z. Hojda (ed.): Seminář a jeho hosté: Sborník prací k 60. narozeninám R. Nového. – Praha: Univerzita Karlova, p 238.
- Dietrich-Daum E., 2009: Reporting death. The case of austrian tuberculosis mortality registration-Critique and consequences for historical epidemiology. – *Prague Medical Report* 110: 146–158.
- Ferembach D., Schwidetzky I., Stloukal M., 1979: Recommendations for age and sex diagnoses of skeletons. – *Bulletins Et Memoires De La Societe D Anthropologie De Paris* 6: 7–45.
- Finnegan M., 1978: Non-metric variation of the infracranial skeleton. – *Journal of Anatomy* 125: 23–37.
- Forbelský J., Royt J., Horyna M., 2019: Pražské Jezulátko. – Praha: Aventinum.
- Gaudio D., Olivieri L., De Angelis D., Poppa P., Galassi A., Cattaneo C., 2016: Reliability of craniofacial superimposition using three-dimension skull model. – *Journal of Forensic Sciences* 61: 5–11.
- Giuffra V., Vitiello A., Giusiani S., Caramella D., Fornaciari G., 2015: A possible case of Garre's sclerosing osteomyelitis from Medieval Tuscany (11th–12th centuries). – *International Journal of Paleopathology* 11: 51–55.
- Hauser G., De Stefano G.F., 1989: Epigenetic variants of the human skull. – Stuttgart: E. Schweizerbart'sche Verlagsbuchhandlung.
- Healy S.S., Stephan C.N., 2024: The critical photographic variables contributing to skull-face superimposition methods to assist forensic identification of skeletons: A review. – *Journal of Imaging* 10: 17.
- Kaledzera T., Matundu B., Adefolaju G.A., Manda J., Mwakikunga A., 2022: Morphometric study of the suprascapular notch and scapular dimensions in adult Malawian cadavers and implications of completely ossified superior transverse scapular ligament. – *Pan African Medical Journal* 41: eCollection 2022.
- Kavanagh N., Ryan E.J., Widaa A., Sexton G., Fennell J., O'Rourke S., Cahill K.C., Kearney C.J., O'Brian F.J., Kerrigan S.W., 2018: Staphylococcal osteomyelitis: Disease progression, treatment, challenges, and future directions. – *Clinical Microbiology Reviews* 31: e00084-17.
- Kořínek M., 1971: Zpráva o antropologickém výzkumu populace 18. století v Praze na Malé Straně. – Praha: Národní muzeum, archiv antropologického oddělení.
- Kořínek M., Vojíš V., 1971: Pražské Jezulátko. Předběžná fotodokumentace katakomb. – Praha: Národní muzeum, archiv antropologického oddělení.
- Lahoda L., 2004: Tajnostmi podzemí. – Praha: Lubor Kasal.
- Loth S.R., Hennenberg M., 1996: Mandibular ramus flexure: a new morphologic indicator of sexual dimorphism in the human skeleton. – *American Journal of Physical Anthropology* 99: 473–485.
- Márquez-Grant N., 2015: An overview of age estimation in forensic anthropology: perspectives and practical considerations. – *Annals of Human Biology* 42: 308–322.

- Murail P., Brůžek J., Houët F., Cunha E., 2005: DSP: A tool for probabilistic sex diagnosis using worldwide variability in hip-bone measurements. – *Bulletins et Mémoires de la Société d'Anthropologie de Paris* 17: 167–176.
- Novotný L., 2014: Jan František Löw z Erlsfeldu-lékař barokní doby. – *Bibliotheca Antiqua*: sborník z 23. konference, 5.–6. listopadu 2014, Olomouc, pp 63–71.
- Novotný A., 1946: Jak život Prahou šel (1576–1830). – Praha: Nakladatelství Vladimír Zikeš.
- Párys J., 1859: Kostel Panny Marie Vítězné druhdy karmelitánský v Menším městě Pražském. – *Památky archeologické a místopisné III, sešit V.*: 198–204.
- Pearson K., 1899: Mathematical contribution to the theory of evolution. V. On the reconstructions of stature of prehistoric races. – *Philosophical Transactions of the Royal Society A* 192: 169–244.
- Pelcl F.M., 1777: *Abbildungen Böhmischer und Mährischer Gelehrten und Künstler, nebst kurzen Nachrichten von ihren Leben und Werken. Dritter Theil.* – Prag: bey Johann Karl Hrabá.
- Rozsíválová E., 1977: Knihovna profesora pražské lékařské fakulty Joh. Fr. Löwa z Erlsfeldu. – *Acta Universitatis Carolinae: Historia Universitatis Carolinae Pragensis: Příspěvky k dějinám Univerzity Karlovy* 17: 47–68.
- Rozsíválová E., 1993: LÖW Jan František z Erlsfeldu. – In: Hlaváčková L., & Petr Svobodný (eds.): *Biografický slovník pražské lékařské fakulty 1348–1939 (II. díl, L–Ž, s. 45).* Praha: Karolinum.
- Řeřábek L., 1890: Stručný popis památek chrámu Panny Marie Vítězné, bývalého kláštera dšst. OO. bosých Karmelitánů v Praze na Malé Straně. – Praha: Tisk Cyrillo-Methodějské knihtiskárny (V. Kotrba), nákladem spisovatelovým.
- Saska K., 1937–1938: O katakombách u Panny Marie Vítězné. – *Od Pražského Jezulátka: Časopis k šíření úcty Milostného Jezulátka u P. M. Vítězné na Malé Straně v Praze III.*
- Scheuer L., & Black S., 2000: *Developmental juvenile osteology.* – London: Academic Press.
- Schmitt A., 2005: A new method to assess adult age at death from the iliac sacro-pelvic surface. – *Bulletins et Mémoires de la Société d anthropologie de Paris* 17: 89–101.
- Stojanowski Ch.M., Seidel A.C., 2023: Estimating age of adults. In: *Forensic anthropology.* – Gainesville: University of Florida Press.
- Sjøvold T., 1990: Estimation of stature from long bones utilizing the line of organic correlation. – *Human Evolution* 5: 431–447.
- Szilvássy J. 1986: Eine neue Methode zur inraserialen Analyse von Gräberfeldern. In B. Herrmann (ed.): *Innovative Trends in der Prähistorischen Anthropologie*, Vol. 7, pp 51–61. – Berlin: Berliner Gessellschaft für Anthropologie, Ethnologie und Urgeschichte.
- Szilvássy J., Kritscher H., 1990. Estimation of chronological age in man based on the spongy structure of long bones. – *Anthropologischer Anzeiger* 48: 289–298.
- Štepanovský M., Ibrová A., Buk Z., Velemínská J., 2017: Novel age estimation model based on development of permanent teeth compared with classical approach and other modern data mining methods. – *Forensic Science International* 279: 72–82.
- Typovský K., 1972: *Traumatologie pohybového ústrojí II.* – Praha: Avicenum, zdravotnické nakladatelství.
- Ubelaker D.H., 1978: *Human skeletal remains. Excavation, analysis, interpretation.* – Chicago: Aldine Publishing Company.
- Vlček E. 1980: Odhad stáří jedince stanovený na kosterním materiálu podle stupně osifikace chrupavky štítné. – *Soudní lékařství* 25: 6–11.
- Vlček E., 1993: *Jan z Pomuku.* – Praha: Vesmír.
- Vojíš V., 2007: *Podzemní Praha.* – Praha: vlastním nákladem.
- Woitschová-Kučerová K., 2004: Pohřební štíty ve Wunschwitzově genealogické a heraldické sbírce (edice). – *Paginae historiae: sborník Státního ústředního archivu v Praze* 12: 147–208.

Příloha 1

Mešní fundace Jana Františka Löwa z Erlsfeldu (1648–1725) z roku 1688, překlad z němčiny (privátní archiv řádu karmelitánů, Liber fundatorium 1625, fol. 519–522)

Tato fundace obnovená a rozmnožená o dalších 500 zlatých viz výše na straně 407.

Ježíši, Maria

Fundace pana Jana Františka Löwa, doktora filozofie, obojího práva a medicíny, na kterou věnoval a dal do zástavy svůj malostranský dům za tisíc zlatých kapitálu, tak aby se z řečeného domu navždy vyplácel roční úrok 60 zlatých.

V roce 1688, 25. dubna, byla přítomná smlouva dobrovolně, trvale a neodvolatelně domluvena a uzavřena mezi urozeným, statečným a vysoce učeným panem Janem Františkem Löwem z Erlsfeldu, doktorem filozofie, obojího práva a medicíny a profesorem, jako též radou jeho římského císařského Veličenstva a dvorním lékařem, a mezi ctihodným P. F. [otcem a bratrem] Teodorem od Kříže, toho času převorem, spolu s celým konventem bosých karmelitánů u P. Marie Vítězné v královském Menším Městě pražském.

Jmenovaný urozený a statečný, vysoce učený pan Jan František Löw z Erlsfeldu z mimořádného božského vnuknutí, svaté nejvyšší chvalitebné horlivosti a vroucí zbožnosti k nejsladšímu Dítěti Ježíši, jeho nejblahoslavenější Rodičce a Panně Marii, slavnému Kristovu pěstounu sv. Josefovi a ke všem svatým, jakož i z velké lásky a náklonnosti k tomuto svatému řádu a klášteru ustanovil a zřídil tuto věčnou a navždy trvajících fundaci následujícím způsobem:

Za prvé ihned od zřízení a podepsání této fundace až na věčné časy nepřetržitě týdně, tj. každý pátek po celý rok, bude námi v našem Božím domě na oltáři zasvěceném sv. panně a matce Terezií jakožto velké patronce zmíněného urozeného a statečného pána a jeho paní manželky sloužena jedna mše svatá na jeho úmysl a mínění.

Za druhé má mít také výše zmíněný urozený a statečný pán bez dalšího požadavku nebo záminky po své smrti a po smrti své nynější manželky a manželského syna a všech jiných z tohoto manželství případně ještě pocházejících dětí (které kež všemohoucí Bůh zachová v dlouhotrvajícím blahu) svůj pohřeb v našem zdejší kostele ve šlechtické kryptě bez další úplaty.

Jako pak za třetí mají být po časné smrti a úmrtí často zmíněného urozeného a statečného pána a jeho manželky za každého z nich každoročně ve výroční den trvale a věčně slouženy dvě výroční mše svaté mimo výše ustanovených týdenních mší svatých.

Naproti tomu často zmíněný urozený a statečný pan zakladatel upisuje a zavazuje sebe a své potomky, jimž bude patřit a kteří budou vlastnit kdysi koupený dům na Vlašském náměstí v královském Menším Městě pražském nazývaný U Tří korun, že z kapitálu této zřízené fundace, který je vázán a zajištěn na tomto domě, totiž tisíc zlatých rýnských, budou na věky úročit 6 procenty a takový věčný nájem nebo úrok neomylně a bez odkladu budou odevzdávat každého půl roku. Tehdy jsme my, výše řečený převor a konvent, jménem našim a všech našich nástupců ve všeobecné konventní kapitule k tomu [účelu] shromážděné a s k tomu učiněným souhlasem našeho velectihodného P. provinciála P. Fr. Vincence od sv. Melichara jednomyslně tuto výše uvedenou věčnou fundaci popsaným způsobem schválili a přijali. V souladu s tím tím slibujeme a zavazujeme se při naší kněžské cti a svědomí, že budeme svědomitě, věrně a neomylně plnit všechny výše řečené body za zaplacení dotčeného půlročního věčného úroku z kapitálu 1000 zlatých rýnských.

Pro větší a opravdové stvrzení se obě smluvní strany nejen vlastnoručně podepsaly pod dva exempláře stejného znění a přitlačili své obvyklé pečeti, nýbrž také požádali o společné podepsání velešlechtěné a statečné pány, urozeného a statečného pána pana Jana Antonína Cassiniho z Bugelly (*Johann Antoni Cassinis von Biala*), doktora filozofie a medicíny a profesora,

jakož též šlechtného a statečného pána Adama Maxmiliána Zuckmantla (*Adam Maximilian Zuckmantl*), měšťana a předního lékárníka u Bílého orla a obecního staršího královského Menšího Města Pražského (avšak aniž by jim a jejich dědicům vznikla újma a škoda). Zároveň mohou oba kontrahenti svobodně přítomnou smlouvu dát pro větší zajištění (ovšem bez nákladů vícekrát jmenovaného pana fundátora) u slovutné městské rady vtělit do městských knih.

Stalo se v královském Menším Městě pražském, [datum] jako výše.

L.S. Jan František Löw z Erlsfeldu, doktor filozofie, obojího práva a medicíny a profesor (*Johann Frantz Löw von Erlsfeldt Phliae jur: Vt: Med: Doctor et Professor*)

L.S. Jan Antonín Cassini z Bugelly, doktor filozofie a medicíny a profesor (*Johann Antoni Cassinis von Biella Phliae et Med: Doct: et Prof:*)

L.S. Adam Maxmilián Zuckmantl na svědectví (*Adam Max. Zuckhmantl zur Zeugnus*)

Fr. Teodor od Kříže, bosý karmelitán, toho času převor (*F. Theodorus a Cruce Carmelitanus Discalceatus p.t. Prior*)

Fr. Vojtěch od sv. Josefa (*F. Adalbertus a S. Joseph primus Discretus*)

Fr. Barnabáš od Nejsvětější Svátosti (*Fr. Barnabas a Ss. Sacramento Secundus Discretus*)

Fr. Marek od sv. Jiří (*Fr. Marcus a S. Georgio tertius Discretus*)

Příloha 2

Mešní fundace Jana Františka Löwa z Erlsfeldu (1648–1725) z roku 1693, překlad z němčiny (privátní archiv řádu karmelitánů, Liber fundatorium 1625, fol. 407–412)

Dvojí fundace nejvznešenějšího pana doktora Löwa, z nichž 1. na 1000 zlatých pro jeho týdenní věčnou [mši] je na s. 519, 2. na 500 zlatých je vložena zde a tak se 1. ruší.

Oznámeno a na vědomí budiž tímto dáno každému, zvláště však zde a (tam) kde bylo předznamenáno, že v roce 1688, 25. dubna, mezi urozeným, statečným a vysoce učeným panem Janem Františkem Löwem z Erlsfeldu, doktorem filozofie, obojího práva a medicíny a profesorem, též jeho římského císařského Veličenstva rady a dvorního lékaře na jedné (straně), poté velectihodným P. Fr. Teodorem od Kříže, tehdejšími převorem, spolu s celým konventem bosých karmelitánů u Blahoslavené Marie od Vítězství v královském Menším Městě pražském na druhé straně, byl neodvolatelně domluven a také uzavřen dobrovolný a stálý fundační dokument a smlouva: a jmenovaný pan František Löw z Erlsfeldu ze zvláštního božského vnuknutí, ze svatě nejvyšší chvalitebné horlivosti, vroucí pobožnosti k nejsladšímu Dítěti Ježíši, jeho nejblahoslavenější Rodičce a Panně Marii, nejslavnějšímu Kristovu Pěstounu sv. Josefovi a ke všem svatým, též pro zvláštní náklonnost ke svatému řádu bosých karmelitánů a zdejšímu klášteru ustavil a zřídil věčnou a trvalou fundaci a založení, na základě čehož byly tehdy o tom vystaveny dva stejné exempláře. A sice v té podobě, že

Za prvé tedy záhy od zřízení a podepsání takové fundace až na věčné časy nepřetržitě týdně, totiž každý pátek během celého roku, bude od oněch otců karmelitánů v tomto jejich zdejší Božím domě na oltáři zasvěceném sv. panně a matce Terezii, jakožto velké patronce zmíněného urozeného a statečného pána a jeho paní manželky, sloužena jedna mše svatá na jeho úmysl a mínění, což je již ode dne napsání předtím zřízeného fundačního dokumentu až dodnes zmíněnými otci karmelitány vykonáváno.

Za druhé má mít výše zmíněný pan doktor Löw bez dalšího požadavku a pohledávky, což by se po nějakou záminkou mohlo stát, po své smrti a také jeho nynější manželka paní Anna Markéta Löwová z Erlsfeldu rozená Cassiniová z Bugelly (*Anna Margaretha Löwin von Erlfeldt, geborne Cassinin von Biala*) a manželský syn, též všechny jiné děti, které případně ještě z tohoto manželství vzejdou, (které kéž všemohoucí Bůh zachová v dlouhotrvajícím, stálém

zdraví a blahu) svůj pohřeb ve zdejší kostele P. Marie Vítězné ve šlechtické kryptě u sv. Jana od Kříže bez další úplaty.

Taktéž Za třetí mají být po smrti a časném úmrtí často zmíněného pana doktora Löwa a jeho manželky za každého z nich každoročně ve výroční den trvale a věčně slouženy dvě výroční mše svaté vedle výše ohlášených týdenních mší svatých. Naproti tomu

Za čtvrté často zmíněný pan zakladatel upsal za sebe a své potomky tisíc zlatých rýnských, které také byly na věky zajištěny na jeho domě na Vlašském náměstí v královském Menším Městě pražském za hotovost koupěným a U Třech korun zvaném, přičemž sebe i své dědice a budoucí majitele zavázal k tomu, že z této částky vypočítané 6 procentní úroky budou každoročně, neomylně a bez odkladu odevzdávány každého půl roku, tak jako až do dnešního dne platil dr. Löw. Jelikož by však mohla dům snadno postihnout nešťastná událost a přivést jej do zrušeného stavu, jak častěji ukazuje zkušenost, tudíž by majiteli zmíněného domu mohlo za těžko padnout řádně odvádět tyto úroky, tak

Za páté výše zmíněný pan dr. Löw se rozhodl pro lepší udržení této fundace velectihodnému P. Fr. Theodorikovi od sv. Josefa, toho času převorovi, se souhlasem a s povolením konventní kapituly vyplatit v hotovosti oněch tisíc zlatých rýnských věnovaných na tuto věčnou fundaci, aby tyto [peníze] dal někam jinam a půjčil je na nějaké jistější místo, a aby z toho plynoucí úroky mohly a měly udržet zmíněnou věčnou fundaci. O tom, že pan P. převor a konvent obdrželi v hotovosti oněch tisíc zlatých rýnských, činí pro sebe a své nástupce často zmíněnému panu dr. Löwovi, jeho dědicům a *cum Reunciatione Exceptionis non numeratae Pecuniae* (se vzdáním se výjimky o nezaplacených penězích) nejenom právní formou kvitují nýbrž zároveň sebe a své nástupce s povolením konventní kapituly a souhlasem otce provinciála P. Fr. Lukáše od sv. Gerarda zavazují povinnost, že výše stojící fundaci ve všech bodech a podmínkách trvale a pevně zachovají a poněvadž tisíc zlatých bylo složeno v hotovosti, následně zruší dříve zapsanou hypotéku, jako byl zrušen a anulován předcházející fundační dokument a tento nový zřízen. A tím zároveň

Za šesté dobrý úmysl a horlivost pana Jana Františka Löwa z Erlsfeldu vůči zcela opuštěným ubohým duším v očistci jsou o to více pocítovány a jinými v tomto případě [hodny] následování, buď aby daly dobrý příklad, nebo ty, kteří v tomto případě jsou nedbalí, podnítily k vykonání předeslaného dobrého úmyslu a fundací svých předků, složil [tj. dr. Löw] dnes uvedeného dne panu P. převorovi a celému konventu zmíněného kláštera ještě pět set zlatých rýnských v hotovosti, a sice k tomuto účelu, aby tytéž [peníze] byly rovněž složeny na úrok, o čemž jsou tímto pan dr. Löw a jeho dědicové náležitě kvitováni. A z tohoto [úroku] mají páni otcové karmelitáni za ty ubohé duše v očistci, které mají nevděčné a nedbalé dědice, a též za ty duše, které nemají vůbec žádného přímluvce a dobrodince, sloužit ve zdejší kostele tolik mší, na kolik tyto úroky vynesou (za jednu mši však bude počítáno 45 krejcarů), což také

Za sedmé výše jmenovaný pan otec převor P. Fr. Teodorik od sv. Josefa a celý konvent jménem svým a svých nástupců ve všeobecně k tomu shromážděné konventní kapitule s k tomu učiněným souhlasem výše uvedeného velectihodného pana otce provinciála jak výše zmíněnou, tak i tuto věčnou fundaci, tak jak je popsána, jednomyslně přijímají a k jedné i druhé (kdyby se v nějakém neočekávaném případě prokazatelně skrze zanedbání kapituly a vinou kláštera ztratily) se ještě ve všech bodech a podmínkách na věky příkladně při své kněžské cti a svědomí povinně zavazují. Taktéž

Za osmé se každé [smluvní] straně dává moc a síla svodně nejen představit tento věčný fundační instrument slovně arcibiskupské konzistoři, nýbrž zároveň také u královských desk zemských a s povolením radů jeho římského císařského Veličenstva a ustanovených pánů podúředníků jej dát vtělit do zmíněných královských desk zemských v Království českém bez dalšího vědomí, vůle nebo přítomnosti jedné i druhé strany (zároveň však na útraty pana fundátora). Pro větší účinnost a věrohodnost toho [dokumentu] byly nejen vyhotoveny dva stejně znějící exempláře s vlastnoručními podpisy obou [stran] a s přitlačenými pečeti a byly ponechány v rukou každé strany, nýbrž také byli se vši snahou ke spolupodepsání dožádáni páni svědci (ovšem beze škody a újmy pro ně a jejich dědice) podepsáni.

Stalo se v Praze 25. dubna léta 1693.

L.S. Jan František Löw z Erlsfeldu, doktor filozofie, obojího práva a medicíny, profesor a toho času děkan (*Johann Frantz Löw von Erlßfeldt Phliae Jur. Vt. et Med. Doct. Professor e p.t. Decanus*)

L.S. Fr. Teodorik od sv. Josefa, bosý karmelitán, převor pražského konventu (*Fr. Theodoricus a So Josepho Carmelita Discalcea. Conue. Pragensis Prior*)

Fr. Anděl Maria (*F. Angelus Maria Pmus. Discret.*)

Fr. František Arnošt od sv. Filipa (*F. Franc. Ernestus a S. Philippo 2dus Discretus*)

Fr. Pantaleon od sv. Albana (*F. Pantaleon a S. Albanus sic! 3tius Discretus*)

L.S. Adam Maxmilián Chanovský z Dlouhé Vsi (*Adam Max Chanowski von Langendorff*)

L.S. Jiří Václav Schwäbsl ze Schwalbenfeldu (*Geörg Wentzl Schwäbsl v. Schwalbenfeldt*)

Příloha 3

Testament Jana Františka Löwa z Erlsfeldu (1648–1725), překlad z němčiny (NAP, fond Úřad desk zemských-listiny, inv. č. 2523).

1722 únor 26. Praha

Löw v. Erlsfeldt, Johann Frantz

TESTAMENT

N. 49 doručeno 1. března 1725

Ve jménu Nejsvětější a nerozdílné Trojice, Boha Otce, Syna a svatého Ducha. Amen.

Já, Jan František Löw rytíř z Erlsfeldu oznamuji a vyznávám před kýmkoliv, kterak jsem já, od mládí až do svého mně od dobrotivého Boha milostivě propůjčeného vysokého věku mnohokrát rozjímal očividnou, téměř každodenní pomíjivost tohoto světa, a přemýšlel v srdci i myslí, že z provinění a pádu našich prvních rodičů vzešel ze spravedlivého Božího rozsudku nezměnitelný příkaz pro lidské pokolení a neméně pro všechny, kdož se rodí, že musí jednou zemřít. V tomto starostmi obtíženém životě není člověku nic jistějšího než neodvratná smrt a naproti tomu nic nejistějšího než nevyhnutelný konec a hodina Božího povolání. (*tj. člověk nezná dne ani hodiny, kdy zemře*) Nyní bych tedy rád, aby po mé časné smrti kvůli majetku po mně pozůstalému, který mi byl milostivě laskavou rukou Boží bohatě propůjčen, nastaly nějaké rozepře, nýbrž jediné a pouze o to usiluji a na každý způsob před Bohem chci, aby mi Krista milující v pokoji a jednotě chtěli obdržet a žít, mně i vám k potěšení, jiným pak k dobrému příkladu. Podle toho chci zcela dobrovolnou cestou, bez donucení vůle, při Boží chvále, ochotném, dobrém a myslícím rozumu, se zralou úvahou a dobře obezřetnou myslí vyjevit svou poslední vůli a svůj testament, spolehlivou právní formou, jak by taková [poslední vůle] měla podle práva a zvyklosti vždy být a chtěl bych zde dát na srozuměnou a tímto způsobem ustanovuji, a sice:

Za prvé. Poněvadž je duše stvořena k obrazu Božímu a je tím nejpřednějším a nejvýznamnějším, co mám, proto jsem jí dal víc než rád a ochotně přednost přede vším časným a pomíjivým. Tím více tuto mou nesmrtelnou duši, kdy a v který čas se odloučí od porušitelného těla do blažené a s nadějí a vroucně žádané věčnosti, poručím, přenechávám a odkazuji do nejlaskavějšího otcovského lůna všemohoucího, nejdobrotivějšího Boha, jejího Stvořitele, s touto úplnou a nejpokornější prosbou, aby Bůh ráčil pro nekonečné zásluhy mého láskyplného Vykupitele a Oblahoslavitel Ježíše Krista, skrze jeho otevřené zraněné srdce a na kmeni svatého Kříže bohatě vylitou rudou krev, smrt, utrpení a nekonečné bezedné milosrdenství, jakož i skrze přímluvu nejpožehnanější, neposkvrněné Panny a lásky nejplnější Matky Boží Marie a všech

milých svatých, zvláště mých svatých patronů milostivě mě připustit k zaslíbenému dědickému podílu a přijmout mě do věčné radosti a blaženosti, pročez ještě jednou v této mé poslední vůli s pevnou vírou, naději a láskou vůči Bohu, všechny mé spáchané hříchy se zkroutěným srdcem vyznávám, též všem těm, kteří mi učinili křivdu a zlo, tak jak Bůh sám žádá, z hloubi své duše odpouštím a stejnou měrou chci, aby mi bylo odpuštěno, a tedy můj láskou nejbohatší Bože, do tvých rukou poručím svou ubohou duši, mé mrtvé tělo však

Za druhé odevzdávám zemi, ze které vzešlo, a chci, aby bylo přeneseno do kostela ke ctihodným otcům karmelitánům u svaté Marie Vítězné, tak skoro, jak to bude možné, na lůžko svého odpočinku, bez zvláštní okázalosti pouze se dvanácti lucernami nebo ten samý či další den pohřbeno, anebo pokud ti samí (*tj. karmelitáni*) budou ráci, bylo mocí mnou zřízené fundace pohřbeno do krypty, kde již můj srdci nejmilejší syn a nejmilovanější manželka a milá vnučata odpočívají. K útěše však mé ubohé duše ať jsou slouženy netoliko dvě zpívané mše svaté, a sice jedna zádušní (*tzn. rekviem*) a druhá o Naší Milé Paní, ke kterým ze zvláštní důvěrnosti a lásky mají být pozváni nejctihodnější pan otec převor a podpřevor, v silné naději k nim chované, že tuto laskavost neodmítnou, nýbrž také čtyři sta zádušních mší svatých, které mají být čteny z části při mém smrtelném odchodu, z části při exekviích (*tzn. zádušních obřadech*), od oněch řádových duchovních, zvláště však od těch, o než jsem jako lékař věrně a laskavě pečoval téměř padesát let, jako totiž otcové karmelitáni, augustiniáni od sv. Tomáše, dominikáni od sv. Máří Magdaleny, kapucíni na Hradčanech, premonstráti na Strahově a u sv. Norberta, křižovníci blíž mostu, nebo pokud by Tito nebyli srozuměni, od jiných řádových duchovních (kterým jsem přece také častěji sloužil); na tento účel odkazují dvě stě zlatých. O těchto mších svatých mají rozhodovat zmínění otcové karmelitáni (jak je o to zde prosebně žádám). Slovnuté tovaryšstvo Ježíšovo, které jsem celý život miloval a ctil, a také vše co mám a jsem schopen dělat, jsem po Bohu obdržel od jeho učenosti, rovněž žádám s nejpokornější prosbou jako nehodný konfederát (*tj. člen bratrstev, působících při jezuitských kostelích*) o několik zádušních mší svatých. Potom

za třetí chci, aby při exekviích bylo pro velký oltář opatřeno šest jednolibrových [svící], na osm bočních oltářů dvaatřicet půl librových, na svítlny na zdech čtyři kusy a na strany krypty, kde budu pohřben, jedna svítlna s jedním kusem [*tj. svíčkou*] z pěti liber [vosku] a mimo to k hradu bolesti (*castrum doloris*, *jinak též smrtoslavné ležení, dekorativní stavba okolo katafalku pro uctění památky a při pohřbech významných osob v období baroka*) pět kusů třílibrových světeln, na což odkazují třicet tolarů neb pětáctýřicet zlatých. Rovněž tak

Za čtvrté odkazují pro dvě při exekviích zpívané mše svaté pro hudebníky, které páni otcové karmelitáni chtějí sjednat, šestatřicet zlatých rýnských.

Za páté chci rozdat mezi chudé lidi a žebráky padesát zlatých a aby v domě chudých a opuštěných vdov a sirotek bylo rozděleno sto zlatých, kterýchžto 150 zl. se může vzít z mých peněz na almužny, které se nalézají v psacím stole v mé studovně, pokud by toto nedostačovalo, [má se vzít] z kapitálu neb z peněz z hospodářského příjmu.

Za šesté odkazují bratrstvu Zvěstování Blahoslavené Panny Marie neb tak zvané většší latinské kongregaci šest dukátů *in specie* a prosím přitom vroucně, aby táž [kongregace] po mé smrti byla tak dobrotivá a nechala sloužit tři sta konfedačních zádušních mší svatých a modlit se obvyklé oficiem za zemřelé.¹

1 Jan František Löw byl bezesporu členem většší latinské kongregace, čili bratrstva Zvěstování P. Marie (*Congregatio Beatae Mariae Virginis Annuntiatæ*, nebo častěji *Congregatio latina major Beatae Mariae Virginis ab Archangelo salutatae*), která působila při svatoklimentské jezuitské koleji na Starém Městě. Součástí této kongregace byla tak řečeno „podkongregace“ či „kongregace v kongregaci“, tzv. *bratrstvo tří set* nebo též *Mariánská dohoda* (*Pactum Marianum de uno sacro legendo ac procurando*; nebo: *Congregatio trecentorum*), založená v roce 1694. Tato kongregace či bratrstvo mělo pevně stanovený počet členů, a sice 300, kteří byli vybíráni z členů zmíněné kongregace Zvěstování. Členové bratrstva tří set se zavazovali, že pokud někdo z členů kongregace zemře, odslouží za něj (pokud to byli kněží) jednu zádušní mši, nebo (pokud to byli laici) nechají za zemřelého odsloužit jednu zádušní mši, čímž bylo zajištěno, že za každého zemřelého člena bude odslouženo 299 mší; jednu mši, tj. 300. dávalo sloužit bratrstvo jako celek u svého zvláštního oltáře v kostele sv. Salvátora. Pokud tedy Löw žádá o těchto 300 mší, znamená to, že i on byl členem nejenom samotné většší latinské kongregace Zvěstování, ale také bratrstva tří set. A skutečně byl členem tohoto bratrstva od jeho začátku, tj. od roku 1694. Viz: *Novissima usque ad Aras Amicitia Per Erectum Marianum Pactum De Uno Sacro Legendo ac procurando In Alma Congregatione Maiori*

Za sedmé, bratrstvu svatě Barbory zde na Malé Straně u sv. Mikuláše odkazují tři dukáty *in specie*: jakož i [bratrstvu Smrtelné] úzkosti Kristovy rovněž u sv. Mikuláše na Malé Straně odkazují tři dukáty *in specie*.

Za osmé bratrstvu sv. Šebestiána na Malé Straně odkazují tři dukáty *in specie*.

Za deváté odkazují bratrstvu svatě Anny v Plané šest dukátů *in specie*. Stejnou měrou

Za desáté chci a nařizuji dát kongregaci za šťastnou smrt u otců premonstrátů u sv. Norberta tři dukáty *in specie*.

Za jedenácté mému staršímu bratru Michaelovi Löwovi z Plané odkazují padesát zlatých rýnských.

Za dvanácté odkazují mým ještě žijícím sestrám, každé jedné čtyřicet zlatých rýnských.

Za třinácté vysoce urozené paní Veronice Cassiniové rozené Buchovské (*Veronica Cassinin geborne Buchowskin*), mé nejváženější a milované paní švagrové na památku jeden kus stříbra v hodnotě dvaceti zlatých.

Za čtrnácté odkazují srdečně milovanému muži a mému nejdůvěrnějšímu příteli a švagru, vysoce urozenému pánu Maxmiliánu Alsterlovi z Asfeldu (*Maximilian Alsterle von Astfeldt*) mé hodnotné anglické zlaté hodiny.

Za patnácté mému milému panu bratranci Antonínu Löwovi, doktoru medicíny, odkazují na památku mé kapesní a bicí hodiny vyrobené pražským hodinářem Sanitzerem.

Za šestnácté mému milému bratranci Janu Wolfgangovi Pelletovi při královských deskách zemských, daruji na památku stříbrnou, smaltem ozdobenou dózu na tabák.

Za sedmnácté mému úředníkovi v Lojovicích Vojtěchovi Gubemu (*Adalbert Gube*) odkazují dvanáct dukátů *in specie*, jako též jednu stříbrnou dózu na tabák.

Za osmnácté hospodářskému písaři v Lojovicích [odkazují] tři dukáty.

Za devatenácté panu doktorovi a profesorovi medicíny Meisnerovi² [odkazují] slonovinovou dózu na tabák zdobenou uvnitř ze stříbra zhotoveným portrétem (*mit ein Controffe* = Konterfei = obraz, portrét, podobizna).

Za dvacáté odkazují mému starému služebníkovvi Matěji Wötzlovi (*Mathes Wöztzl*) za víc jak čtyřicetiletou věrnou službu, kterou vykonával věrně a vytrvale, pět set zlatých rýnských.

Za dvacáté mým dalším (*meinen andern* = tj. sluhům) a mé paní pokojské (*Scheür*) a dětem, sloužícím mužským i ženským osobám odkazují každému dvacet zlatých a *Klag*(?), kteří však z těchto jsou mi poddaní, těmto dávám svobodu a propouštím je z poddanství. Kačence Kačinkové (*Katzenka Katzinkin*) z Lojovic, která mou ze srdce milovanou manželku od dětství vychovávala, odkazují vedle svobody tři sta zlatých v hotovosti a *Klag*??; aby se ona a všichni nyní jmenovaní služebníci usilovně modlili za mou ubohou duši.

Ná dvacáté druhé učitelé svého vnuka Jana Josefa, jemuž já sám důvěřuji tělem i duší, v naději, že jeho dobrému vedení nebude nic scházet, odkazují vedle jednoho smutečního oděvu padesát zlatých rýnských. A poté

Za dvacáté třetí základ a podstata každého testamentu sestává zajisté ve jmenování a dosazení dědice. Podle toho jmenuji, zapisuji a dosazuji mé skutečné univerzální dědice všeho mého jmění a statků, movitých i nemovitých *nominum actionum et jurium*, kteří měli být vždy jmenováni, mého ještě nezletilého ze srdce milovaného vnuka Jana Josefa Löwa z Erlsfeldu, kterému *praelegati nomine* (jako prelegát) odkazují knihovnu svou a mého zemřelého v Bohu

Latina Sub Titulo Beatissimae Virginis Mariae ab Arch-Angelo salutatae; In Caesareo & Academico Societatis Jesu Collegio Pragae ad S. Clementem Ipso solenni Titularis sui Festo die (...) Anno M.DC.XCIV. solenniter contracta; Deinde In annuo solennium ejusdem Almae Sodalitatis Exequiarum recursu Funebris-panegyrico celebrata, à Reverendo ac Doctissimo Patre, P. Maximiliano Formanek, è Societate Jesu, AA. LL. & Philosophiae Doctor, in Caesareo & Academico Collegio ejusdem Societatis Pragae ad S. Clementem Humaniorum Scholarum Praefecto. 12. Maji Anno à Pertu Virginis M.DC.XCIV. Pragae: Typis Universitatis Carolo-Ferdinandaeae in Collegio Societatis Jesu ad S. Clementem, [1694]. Zde na fol. b3v: „Praenobilis, Generosus, Clarissimus ac Excellentissimus Vir, D. Joannes Franciscus Löw de Erlsfeld, Philosophiae, J.U. & Medicinae Doctor, ejusdemque in Celeberrima Universitate Carolo-Ferdinandea Pragensi Praxeos Professor Regius, Publicus ac Ordinarius, S.C. Regiae; Maj. Consiliario, Sacri Lateranensis Palatii, Aule; Caesareae Comes, ejusdemq; Medicus.“

2 Leonard Ferdinand Meisner z Löwenberku, 1663–1738, doktor filozofie a medicíny, profesor praktické medicíny, trojnásobný rektor Karlo-Ferdinandovy univerzity (1722–1723, 1726–1728, 1731–1733).

milovaného syna s tímto dědovským příkazem a připomenutím, aby jako dědic udržoval tuto knihovnu pohromadě a nic z ní, leda pod dostatečnou zástavou nebo přinejmenším dobře zajištěnou rekognici, nepůjčoval, a tím méně z ní ani to nejmenší neodprodával.

Za dvacáté čtvrté odkazuji mým ze srdce nejmilejším vnučkám Anně Barboře, Františce Markétě a Alžbětě, každé jedné z mého majetku tři tisíce zlatých rýnských, a aby byla lépe zaopatřena jejich budoucnost, či už duchovní nebo světská, daruji a dávám jim v mém zlatě sestávající a pro ně naspořené peníze pro případ nouze (*resp. peníze pro horší časy; peněžní nouzová rezerva; Noth Pfennig*), rozdělené na tři stejné díly, přesto však tak, že z tohoto zlata musí každá na mou památku dát sto a tedy spolu tři sta dukátů mému dědici a jejich nejmilejšímu bratru Janu Josefovi Löwovi z Erlsfeldu. Tak konečně i

Za dvacáté páté, aby se má čtyři vnoučata, Jan Josef, Anna Barbora, Františka Markéta a Alžběta (*Johann Joseph, Anna Barbara, Francisca Margaretha vndt Elisabetha*) rozdělila stejným dílem jednotně a pokojně o po mě zůstavené a jsoucí stříbro a šperky a ostatní movitosti, kromě těch na statcích Lojovice a Modletice se nalézajících hospodářských movitých věcí, které zůstanou mému univerzálnímu dědici samotnému, stejně jako to, co jsem pro svého dědice a vnuka Jana Josefa Löwa [odkázal] skrze mou vlastní rukou sepsaný a podepsaný instrument neb dědovskou věrnou připomínku a informaci pro má Bohem mi daná vnoučata, kterou tedy chci, abyste dodrželi stejně tak jistě jako můj testament a poslední vůli. Také chci

Za dvacáté šesté, pokud by můj vnuk Jan Josef Löw z Erlsfeldu zemřel před dosažením zletilého věku aneb právní mužnosti, tak po mě jakožto sirotkem zděděný [majetek], stejně jako ostatní jmění, získané jiným způsobem, přejde rovným dílem dědicovou substitucí po svém bratru a mém dědici pouze na jeho tři sestry. Pokud jedna či druhá z nich rovněž zemře v nezletilém věku, případně *ex substitutione pupillorum* (*sirotčí substitucí*) dědický podíl po jejich bratru na jeho přeživší sestry. Pokud k datu [mé smrti] bude můj vnuk mužského pohlaví nezletilý a stejně tak vnučky ženského pohlaví, ustanovuji pro správu toho, co po mně zdědí nebo na ně přejde, jako poručníka urozeného pána Jana Křtitele Hartlieba (*Johann Baptist Hartlieb*), královského českého komorního radu, jakožto mě opravdového a důvěrného přítele z té příčiny a kvůli důvěře, že jsem byl nejen poručníkem jeho manželky a jejího zemřelého bratra po smrti jejich rodičů, ale také věrným pěstounem, a právě proto pan komorní rada Hartlieb přijme mou důvěrnou a přátelskou žádost a toto poručnictví zaručí v deskách zemských a s nutným inventářem pod povinným poručnickým zúčtováním nastoupí (tj. na místo poručníka). Přesto činím tomuto mému dosazenému poručníkovi jako čestného spoluporučníka (*pro contutore honorario*) mého vysoce ctěného, nejdůvěrnějšího a váženého přítele a švagra (kterého jsem již ústně a tímto písemně žádám), vysoce urozeného pána Maxmiliána Alsterla z Astfeldu (*Maximilian Alsterle von Astfeldt*), jeho římského královského a císařského Veličenstva dvorního radu a přisedícího při slovné české dvorské kanceláři (kterého jsem ve svém předchozím testamentu, když byl ještě v Praze ustanovil jediným poručníkem, poté však odjel do Vídně), kterého nyní připojuji, a sice bez jakéhokoliv povinnosti na ten způsob, aby si mnou ustanovený poručník [tj. Hartlieb] musel od něj [tj. od Alsterla] vyžádat souhlas při všech důležitějších věcech, jako způsob vzdělání sirotků (*ratio educationis pupillorum*), jakož i v ostatních záležitostech týkajících se správy sirotčího majetku. Aby se předešlo takovému narušení [poručnické] správy tímto čestným poručníkem, bude ustanovený pan poručník povinen poskytnout mu každoročně diskretnost; jemu však, panu poručníkovi odkazuji tímto jako malou památku jedny stříbrné kapesní hodinky od pražského hodináře Lorentze. Prosím proto uctivě a s věrným srdcem, aby poručníci, k nimž mám hlubokou a pevnou naději, mého milého vnuka a vnučky, pro lásku a odměnu Boží, aby ke cti Boží nejlepším způsobem ráčili vést ubohé sirotky především ke všem ctnostem, dobrým mravům, vychovávali je počestnou a šlechetnou rukou a jednáním. V případě však, že by se mohlo stát, že tento *sub cautione tutoria* ustanovený poručník toto poručnictví (což neočekávám) buď nechtěl přijmout, nebo by před nástupem poručnictví či během trvání nezletilosti sirotků (což kéž by chtěl Bůh uchovat) zemřel a já bych v kodicilu nejmenoval jiného poručníka, má slovné královské místodržitelství nebo slovný královský větší zemský soud nařídít a jmenovat *sub cautione tutoria* jiného mužského poručníka pro

mého vnuka a vnučky a jemu at' jako čestný spoluporučník zůstane připojen můj výše zmíněný pan švagr s uvedenou roční odměnou.

Za dvacáté sedmé mou srdci milou a vysoce váženou paní snachu Alžbětu Löwovou z Erlsfeldu rozenou Alsterlovou z Astfeldu (*Elisabet Löwin von Erlsfeldt gebohrne Alsterlin von Astfeldt*), které jsem přenechal poručnictví oněch dětí a pozůstalost mého zemřelého syna a která to také na sebe vzala, jsem v těchto nebezpečných a obtížných časech ze závažných příčin nechtěl zatěžovat svým dědictvím a pozůstalostí, a také jako děd mám právo určit svým vnoučatům poručníka podle svého zalíbení; aby však moje nejmilejší paní snacha měla ode mě užitek a pomoc ke své obživě, odkazují jí (kromě jí dobrovolně darovaných tisíc zlatých na základě svatební smlouvy) ze svobodné dobré vůle a lásky ještě tři tisíce zlatých a k tomu také z mého stříbra jeden nebo dva kusy, které mají hodnotu sto zlatých rýnských, kterýžto značný odkaz doufám s vděčností přijme a bude s ním spokojená, bude se za mě usilovně modlit a milé děti nejlepším možným způsobem at' jsou jí svěřeny jako nejmilejší matce.

Za dvacáté osmé velká knihovna, která nás mnoho stála, v mém domě a dobře uchovávána ve studovně (jak jsem výslovně oznámil výše v triadvacátém bodě) má zůstat neporušená tak dlouho, dokud milostivý a dobrotivý Bůh neudělí mému milému vnukovi Janu Josefovi svou božskou milost, aby si, dokud žije, mohl s ní sám posloužit a s ní disponovat, avšak s touto mou dědovskou výslovnou vůlí a příkazem, že kdyby (což kéž by Bůh chtěl milostivě uchovat) zemřel ve své nezletilosti nebo v dospělém věku bez mužského dědice, aby pak tato knihovna podle námi oběma sestaveného indexu nebo soupisu z opravdové lásky k Bohu a bližnímu byla předána k veřejnému používání pro duchovní i světské, bohaté i chudé, buď a především aby byla dána a odevzdána Karolinské koleji (*Collegium Carolinum*), v níž jsme já a můj syn absolvovali svá studia a získali doktorský titul: anebo, pokud by v Karolinu nemohla být, na jiné bezpečné a vhodné místo v Praze. Avšak s touto výslovnou výhradou a vůlí, aby za 1. v žádném případě nebyla odnesena z mého domu před tím, než, či už v řečeném Karolinu nebo na jiném bezpečném místě, nebude obstaráno vhodné, před ohněm a krádeží zabezpečené místo, kde by byla umístěna. Tak chci také za 2., aby nad touto knihovnou měl záštitu, správu a dohled slovatný královský apelační soud vedle slovatného akademického magistrátu (*nebst dem Löbl. Academischen Magistrat*, tj. vedení univerzity) (který o takovou milost a dobrotu z veřejného zájmu a přátelsky žádám) a přitom ráčili jmenovat knihovníka nebo archiváře *ex gremio universitatis* pod speciální přísahou, aby žádná kniha bez dostatečné zástavy a zajištění nebyla z knihovny vydána, nýbrž aby archivář nebo knihovník denně (kromě neděle a svátečních dní) nebo přinejmenším několik dní v týdnu, před a po poledni dvě hodiny nebo jak slovatný apelační soud a slovatný akademický magistrát bude chtít zařídit, aby vydal studujícím lidem požadované knihy do předpokoje a po ukončeném studiu je bezpečně vyzvedl a uložil na patřičné místo. Poté činím za 3. pro archiváře nebo knihovníka za tuto námahu šedesát zlatých rýnských roční odměny, a k tomuto cíli a konci odkazují tisíc zlatých rýnských, které slovatný akademický magistrát může uložit na jistou zástavu a místo a úrok šedesát zlatých doručí archiváři nebo knihovníku. Avšak chci [4.], aby když někdo z mých Löwovských, Cassinovských a Alsterlických přátel a studující mládeže, který se tam přihlásí, aby byli přede všemi zvýhodnění v přístupu a příležitosti ke studiu. Taktéž chci za 5. aby tato knihovna nyní a po všechny časy byla nazývána Löwovskou knihovnou.

Konečně si výslovně vyhrazuji tuto svou poslední vůli neb testament, kdy a jak často budu chtít, změnit, udělat jeden nebo více kodicilů, uspořádat a s tím disponovat, kteréžto [kodicily] budou stejně účinné jako tento testament, a tak jako část mé poslední vůle jí budou stvrzovat a potvrzovat. A toto je tedy má konečná a poslední vůle, která kdyby kvůli několika málo nedostatům a ozdobnostem neměla být jako testament platná nebo dostatečně účinná, ale jako kodicil, předaný kvůli smrti, nebo nadto jiná poslední vůle a kšaft, což je podle práv a zvláště v tomto Kálovství českém tradovaných zvyklostí a mocí statut téhož [království] možné, má být považován za účinný a platný. A poněvadž zcela chci, aby byl můj testament ve všech bodech a podmínkách stroze a pevně zachován, aby byl každým možným způsobem chráněn a nebylo dopuštěno ani nikomu dovoleno, aby ani v nejmenším konal a jednal proti, žádám proto úslužně slovatný úřad královských desk zemských v Království českém, at' ráčí

tento testament, až bude doručen, publikovat a vtělit na příslušné místo (jak vroucně za svého smrtelného lože prosím) a držel nad ním pevnou ruku.

Na důkaz toho všeho jsem tento svůj testament a poslední vůli svou vlastní rukou sepsal a podepsal a mou obvyklou šlechtickou pečeť k němu viditelně přitlačil, k němuž též níže jmenovaní pánové, vši snahou dožádaní, aby jako svědci zároveň a najednou v mé přítomnosti *nullo actu interveniente* (přece však v každém směru beze škod a nevýhod pro ně a jejich dědice) dosvědčili tento [testament] vlastnoručními podpisy a přitlačením svých obvyklých šlechtických pečeti.

Stalo se v Praze 26. února 1722.

Jan František Löw z Erlsfeldu (*Johann Frantz Löw von Erlsfeldt*)

Václav Klement ze Slatzy (*Wentzel Clemens von Saltza*)

Václav Jan Kriegelstein ze Šternfeldu (*Wentzl Johann Kriegelstein von Sternfeld*)

Jan František z Turby (*Johann Frantz v. Turba*)

Příloha 4

Kondicil (dovětek) k testamentu Jana Františka Löwa z Erlsfeldu (1648–1725), překlad z němčiny (NAP, fond Úrad desk zemských-listiny, inv. č. 2578).

K TESTAMENTU

Tento testament byl vtělen a slovo od slova opsán do královských desk zemských v Království českém s povolením rady římského císařského královského veličenstva a s nařízením podúřadu při zmíněných královských deskách zemských do 2. kvaternu testamentů barvy nebeské modři [v originálu *Himmelblaufarben*] za rok 1725 v pondělí po neděli Laetare to jest 12. března pod písmenem M. 3.

Doručeno 1. března 1725

Od Jana Františka z Erlsfeldu testament aneb poslední vůle, která má být hned po mé smrti předložena u královských českých desk zemských. Také se má do toho začlenit můj kodícil. N: 34

KODICIL

kodicil

1724 listopad 11. Praha

Löw v. Erlsfeld Johann Frantz

Doručeno 1. března 1725

Kodicil

Podle toho, jak jsem ve mém testamentu jedno a druhé uspořádal a co by se vzhledem k nynějším poměrům mělo změnit, mám jako každý zůstavitel volnost v mé poslední vůli prostřednictvím kodícilu něco přidat nebo odebrat, jak jsem i na konci svého testamentu jasně oznámil a jak [nyní] činím

Za 1. K druhému bodu toho (testamentu) připomínám, že v případě, kdyby mi některý pan prelát nebo kanovník [v orig. *Thumherr*] (*pleno titulo*) chtěl z křesťanské lásky prokázat milost a sloužit zpívané rekviem nebo mši o Naší milé Paní, je otec převor žádán, tuto mně prokázanou milost přijmout. Zároveň také se místo 400 zádušních mší svatých má sloužit pět set: k tomu ještě odkazují padesát zlatých rýnských.

Za 2. Dědický podíl 500 zlatých, který jsem ve dvacátém bodě svého testamentu odkázal pro mého zemřelého starého sluhu Matěje Wetzla (*Mathes Wetzl*), je tímto zrušen a vyzdvižen: Stejně tak chci, aby takto byly chápány všechny ostatní odkazy učiněné v mém testamentu pro ty, kteří zemřeli přede mnou, že mají být všechny zrušeny a vyzdviženy.

Za 3. Dvacátý první bod testamentu má být chápán a dodržen pro ty sloužící, kteří zůstali ve službě, těm však, kteří službu opustili, se má dát jen dvacet zlatých, ale žádný *Klag* (??).

Za 4. V dvacátém čtvrtém bodě jsem všem třem vnučkám Anně Barboře, Františce Markétě a Alžbětě odkázal každé jedné tři tisíce zlatých rýnských, k tomu odkazuji každé ještě tisíc zlatých, tedy každé čtyři tisíce zlatých rýnských. Zároveň ruším a chci také, že ze zlatých mincí nemají ani nesmí dávat nic [svému] bratru Janu Josefovi, který je i bez toho zaopatřen.

Za 5. chci také v dvacátém šestém bodě [dodat], že pokud by můj velectěný a srdci nejmilejší pan švagr Maxmilián z Astfeldu (*Maximilian von Astfeldt*) dříve či později přišel do Prahy a trvale zde zůstal, kdy by ráčil mně a mým milým vnoučatům prokázat milost a sám na sebe vzal poručnictví a stal se otcem a poručníkem.

Za 6. odpovídám také a chci, co jsem v dvacátém sedmém bodě (ustanovil), že když má milá paní snacha přijme své svatební jmění podle svatební smlouvy vedle jí dobrovolně a z lásky odkázaných tří tisíc zlatých rýnských a stříbro, které vynáší sto zlatých, bude se i se svými lidmi sama starat o obživu a bydlení a dědicům nezapříčiní žádné další výdaje, ani nesmí. V tom případě však, že proti všemu očekávání má milá paní snacha se svojí svatební smlouvou, která žádný jiný nárok ani vdovské živobytí nezmiňuje ani nepřipouští, a mimo to ani s mými pro ni čistě z lásky odkázanými třemi tisíci zlatých rýnských nebude spokojená, což ovšem vůbec neočekávám, má těchto tři tisíc zlatých rovným dílem připadnout a být doručeno oněm třem vnučkám, Anně Barboře, Františce Markétě a Alžbětě.

Proto co nejposlušněji a nejúslušněji prosím a žádám především jeho hraběcí excelenci a milost, vaše slovutné královské místodržitelství, slovutný královský větší zemský soud, zvláště slovutný úřad královských desk zemských v Království českém, aby se ráčili milostivě ujmout mých ubohých vnoučat a dědiců a drželi nad nimi pevnou milostivou ruku. Na potvrzení toho jsem přítomný kodicil (který má být stejně účinný, jako by byl obsažen v mém testamentu) sepsal svou vlastní rukou, vlastnoručně podepsal a potvrdil svou pečeti, jakož [byl potvrzen] současně i (pečetěmi) na konci podepsaných (titul) pánů svědků (jim a jejich [dědicům] beze škody) ke spolupodepsání se vši snahou dožádaných.

Tak se stalo v Praze 11. dne měsíce listopadu léta 1724.

Jan František Löw z Erlsfeldu (*Johann Frantz Löw von Erlsfeldt*)

Václav Johann Kriegelstein ze Šternfeldu (*Wentzl Johann Kriegelstein von Sternfeldt*)

Ignác Hubert Bechyně z Lažan (*Ignatj Humbert Bechinie v. Laschan*)

Jan František z Turby (*Johann Frantz von Turba*)

Příloha 5

Předběžná informace pro dědice („Großväterliche Erinnerung und Information“) Jana Františka Löwa z Erlsfeldu (1648–1725), překlad z němčiny (NAP, fond Úřad desk zemských-listiny, inv. č. 2508).

Předběžná informace pro dědice

Praha 1. června 1721

Löw v. Erlsfeld, Johann Frantz

Doručeno 12. března 1725

Dědovské křesťanské a věrné připamatování a informace pro moje od Boha mně daná vnoučata a dědice

Potom co všemohoucí, spravedlivý, nejdobrotivější a milosrdný Bůh podle své božské a svaté vůle z tohoto opovrženého, porušitelného a nebezpečného světa milostivě odvolal mého v Bohu niterně milovaného a mnoha a velkými milostmi a dary bohatě požehnaného syna Jana Josefa v jeho kvetoucí mladosti v třiatřicátém roce jeho života s Kristem našim Spasitelem a oblahoslavitelem, přede mnou, třiasedmdesátiletým ubohým mužem, obtíženým mnoha pronásledováními, protivenstvími a neštěstími. A (jak pevně doufám a s vroucí lásky k Bohu prosím) rychle jej povolal do blažené věčnosti podle své nekonečné dobroty, milosrdenství a božské vůle, v níž se můj syn ve své nevinosti zcela ochotně a rád [tohoto světa] zřekl, bezpochyby proto, že se líbil Bohu a miloval jej, a také aby zloba tohoto světa neproměnila jeho rozum a jeho milá duše nebyla oklamána přetvářkou. Já však v tomto bolestném případě smrti, neboť tak se líbilo mému spravedlivému a láskyplnému Bohu, který mi jej dal a podle své božské vůle mi jej opět vzal, jsem dobrořečil jeho nejsvětějšímu jménu a zároveň poznal velkou a božskou milost, poněvadž ke své cti a k mé dědovské útěše vytrhl z tehdejších osidel smrti, oněch nejvyšších nebezpečných neštovic, a milostivě zachránil a mně přenechal vás, má ze srdce nejmilovanější vnoučata. A jelikož všemohoucí Bůh podle své božské vůle brzy po smrti mého milého syna povolal z tohoto světa k sobě mou ze srdce nejmilovanější manželku Annu Markétu Löwovou rozenou Cassiniovou (*Anna Margaretha Löwin geböhre Cassinin*), s níž jsem strávil v manželském stavu radostně, potěšitelně a Bohem bohatě požehnaně asi čtyřicet let, což připisuji jejímu zbožnému životu v bázni Boží. Tím jsem byl postaven do zkormouceného vdovského stavu a byl bych zcela oloupen o všechnu světskou útěchu a radost, kdyby mi velká dobrota a nekonečné milosrdenství Boha nebylo až dodnes darovalo a přenechalo vás, má nejmilejší vnoučata. Pročež za tuto velkou božskou milost Nejvyššímu vzdávám nejpokornější a nekonečné díky a zároveň vám všem otcovsky a vážně připomínám a prikazuji, abyste se báli Boha a doufali pouze v něj, jej celým srdcem milovali, měli jej vždy před očima ve všem, co máte a nemáte činit, a usilovně a horlivě se modlili, abyste činili dobro vašim bližním, přátelům i nepřátelům a nikdy neopláceli zlo zlem, abyste mluvili o všem milém a dobrém, vyhýbali se špatným společnostem a příležitostem, ostatní předcházeli dobrým životem a příkladem, abyste ve všem poslouchali a následovali vaší milou matku a též poručníka mnou ustanoveného v mém testamentu. Tak vás a děti vašich dětí bude Bůh bohatě žehnat a také mé dědovské požehnání, které vám ze srdce dávám a uděluji, skane na vás, když budete usilovně a ochotně činit toto všechno, co jsem vám zde z Božího popudu otcovsky představil a přikázal. Stejně tak jako já v této ve vás vložené naději a důvěře v Bohu žiji a umírám, odevzdávám vás zcela z hloubi své duše Boží vůli a milosrdenství.

Abyste však také mohli vidět a věřit, jak jsem miloval svého zemřelého syna, vašeho otce, a miluji vás, má milá vnoučata, jak jsem se během svého života staral a namáhal kvůli vaší bohumilé, šlechtické a ctnostné výchově a o zaopatření potřebného živobytí, tak to poznáte zvláště z mého testamentu či věrně míněné poslední vůle, provedené správně a účinně s Bohem a dobrými, svědomitými, čestnými a rozumnými duchovními i světskými muži, a taktéž to jasně a dostatečně uvidíte z této mé dědovské zprávy a připomenutí, jež jsem od začátku do konce napsal svou vlastní rukou a má být od vás ve všech bodech zachováno a vykonáno stejně neporušeně jako můj testament a to vše s vědomím, radou a vůli oněch poručníků, které jsem dožádal a jmenoval v testamentu.

Za prvé v mé studovně ve velké železné truhle v kazetě z bílého plechu naleznete dva tisíce dukátů ve zlatě, stejně tak v psacím stole v téže studovně ve skryté zásuvce, v níž jsou kuchyňské peníze (*Kuchl geldt*), je k vyzvednutí dalších tisíc dukátů. Těchto tří tisíc dukátů má být rozděleno mezi tři vnučky, Annu Barboru, Markétu Františku a Alžbětu Markétu na tři rovné díly, aby byly otcovsky a dobře zaopatřeny, totiž každé má být přiděleno tisíc dukátů. Z těchto tří tisíc dukátů má každá z jmenovaných vnuček oddělit sto dukátů a těchto tři sta dukátů dát a předat jejich milému bratru Janu Josefovi. A dále

Za druhé, kdyby některá z těchto tří sester měla zemřít ve svém nezletilém věku, má být její díl rozdělen mezi přeživší dvě sestry, a tak dále, až budou po dosažení zletilosti moci [s těmi penězi] rozumně a hospodárně disponovat. Kdyby však

Za třetí mí testamentární páni poručníci jako dobré shledali, že by bylo jistější a užitečnější vložit tyto peníze na úrok nebo na bezpečný základ, dávám toto na rozhodnutí jejich věrnému svědomí a rozumu.

Za čtvrté, ostatní zlato, které je k vyzvednutí v mém psacím stole ve studovně v ukryté zásuvce, jež jsou kuchyňské peníze, a to, co se nalezne v mém kapsáři (*Schub sack*), který nosím u sebe, toto zlato mají páni poručníci použít na odkazy (*Legata*), které se mají vyplatit ve zlatě nebo dukátech. Zbytek má být rozdělen na čtyři stejné díly mezi čtyři vnoučata, Jana Josefa, Annu Barboru, Markétu a Alžbětu.

Za páté, dva diamantové prsteny a též pěkný vzácný/neobvyklý turecký prsten zůstanou mém vnuku Janu Josefovi. Ostatní prsteny se mohou prodat a oněm třem dětem Anně Barboře, Markétě a Alžbětě za to [může být] opatřeno něco potřebného. Kdyby si však chtěly tyto prsteny ponechat na památku, mohou se o ně podělit, stejně tak mohou po určitém čase učinit se šperky a drahokamy, které by se našly. Tyto prsteny se taktéž nacházejí v ukryté skříňce („*kastlíku*“) v psacím stole, kde se nachází i zde jmenované zlato.

Za šesté velký zlatý pancéřový řetěz (*Pantzer Ketten*) s podobiznou císaře Josefa v [hodnotě] dvacet a více dukátů má zůstat v domě, totiž Janu Josefovi, jakož také

Za sedmé můj stříbrný „*Agnus Dei*“, který jsem převzal ještě od mého milého zemřelého otce, se zlatým hráškovým řetězem (*arbes Ketten*) má také zůstat Janu Josefovi na památku.

Za osmé z nosorožce umělecky vyrobená a umělecky zlatem okovaná konvička, která se nachází v psacím stole v prostřední velké zásuvce, a je velmi dobrá, aby byl odtud (? z toho?) vyhnán „*Freijß*“ (? zkáza/nákaza?; v originálu: „*vndt sehr guth ist wider die Freijß daraus zu treiben*“), má také zůstat Janu Josefovi.

Za deváté z mého stříbra, které se nalézá ve velké železné truhle ve studovně, a též v bílé dubové skříňce pod psacím stolem v mé studovně, a také v železné skříňce v tabulnici (*in der taffl. Stuben*; tabulní pokoj) a trochu i v mém psacím stole a ve skříňce v okně studovny nebo také tu a tam, odkazují mému milému vnuku Janu Josefovi na památku vysoký stříbrný pozlacený *Credentz bächer* (tj. *Kredenzbecher*, což by snad mohlo znamenat synonymum k *Doppelbecher*/*Doppelpokal* = dva párové poháry, nebo též „lepší“ poháry používané k servírování při slavnostním stolování) s víky jako též dva nižší stejné stříbrné pozlacené *Credentz becher* s jejich víky. Dále velké nové pouzdro (*fuderal*), v němž je dvanáct velmi pěkných nových nožů, vidlice, lžic a tranžirovací nůž (*Tranchmesser*). Dále dva stříbrné přívěsky (*Fatzen*). Dále stříbrnou slánku (v originálu „*das Silberne slonische Saltz Vass*“). Ostatní stříbro, které se najde, má být rovným dílem rozděleno mezi čtyři děti, Jana Josefa, Annu Barboru, Markétu a Alžbětu. Ale předtím než se toto dělení uskuteční, má si moje srdci nejmilejší paní snacha jakožto matka vybrat a pro sebe vzít dva kusy (kteréžto dva kusy vynesou sto zlatých), což je i v mém testamentu nařízeno, a mají se oddělit od rovných dílů čtyř dětí. V případě že by jedno či druhé zemřelo v nedospělých letech (v originálu: „*in Vnfassbahren Jahren*“), má se díl zemřelého rovným dílem rozdělit ostatním přeživším dětem.

Za desáté, nalézají se v železné truhle v jednom měsci různé, velké, prostřední a malé stříbrné medaile, všechny tyto mohou být rovným dílem rozděleny mezi čtyři děti.

Za jedenácté, nalézají se v této železné truhle za prvé můj nobilitační a palatinátní diplom, za 2. můj diplom o stavu říšského rytíře, za 3. můj diplom o rytířském stavu potvrzený českou královskou dvorní kanceláří a [dokument] o jeho publikování v královských dědičných zemích. [To] vechno má být usilovně a bezpečně uchováno mými dědici na památku našeho domu.

Za dvanácté, všechny trhové smlouvy, kvitance, svatební smlouvy, fundace, objednávky týkající se všech statků jako Lojovic a Modletic, jakož i všech držeb a vlastněných domů, zahrad, vinic, taktéž vysvědčení z malých i vysokých škol a všechny ostatní potřebné písemnosti, také můj testament a tato dědovská informace se nacházejí v mé studovně v nové dubové truhličce zavázány ve zvláštních fasciklech a označeny zvláštními čísly, vedle rejstříku v osmerkovém formátu vázaného v bílém pergamentu.

Za třinácté, nalézají se v této dubové truhličce pod číslem 5 moje kapitály nebo aktivní dluhy, kdo a kolik jest mi dlužen: naproti tomu jsem své srdci nejmilejší paní snaše Alžbětě

Löwové z Erlsfeldu rozené Aslterlové z Astfeldu (*Elisabeth Löwin von Erlsfeldt gebornen Alsterlin von Astfeldt*) dlužen šest ticích zlatých svatebního jmění, které jsou zajištěny a vtěleny v královských deskách zemských. Dále jsem podle mnou vydané obligace dlužen mé milé vnučce Markétě Löwové z Erlsfeldu dva tisíce zlatých. Z těchto nyní ohlášených pasivních dluhů jsem řádně a přesně platil úroky každého půlroku v hotovosti. Přesto je dobré poznamenat a dobré podívat se do kvitancí, zdali jsem už něco na těchto kapitálech nezaplatil. Můj milý bratr Michael z Plané měl také kapitál tři sta zlatých, které jsem mu však podle jím vydané kvitance už zaplatil spolu s úrokem sto padesát zlatých.

Za čtrnácté: v mém psacím stole ve studovně, v železné skryté truhličce, která se otevírá „mit Stefft schluss“ (tj. pravděpodobně *Stiftschlüssel*, „tyčový klíč“), se nacházejí některé cenné a skvostné dózy na tabák, které (kromě těch, které jsou v testamentu zůstaveny a odkázány jednomu a jiným dobrým přátelům) mohou být na památku vyzvednuty dětmi a mezi ně rozděleny.

Za patnácté: anglický cín, který sestává z jednoho celého servisu a byl mi na památku poslán a darován z Anglie jeho hraběcí excelencí hrabětem Gallasem blahé paměti, který se nachází ve velkém sklepení uzavřen ve skříni, a seznam k tomu se nachází v dubové skříňce v mé studovně pod číslem 5. Tento anglický cín má zůstat při domě Janu Josefovi: ostatní cín, měď a kuchyňské náčiní má být rovným dílem rozděleno mezi tři sestry, Annu Alžbětu, Markétu a Alžbětu.

Za šestnácté: můj anglický stříbrný příbor, který celý čas nosím se sebou, si může na památku ponechat Jan Josef.

Za sedmnácté: hotové stříbrné peníze, které budou při mé smrti nalezeny, mají být vzaty na zaplacení pohřbu, odkazů, odměn pro sloužící a podobné potřebné [věci]; arcit' také ať se nezapomene na mou duši a všechny ubohé duše v očistci.

Za osmnácté, mají moji dědicové dát ctihodnému pánu Pateru Františku Cassinimu (*Franciscus Cassin*) Soc. Jesu (tj. jezuitovi), mému nejváženějšímu panu švagru, pokud bude ještě žít, šest dukátů *in specie*.

Všechny výše mou vlastní rukou napsané a podepsané, vám milá vnučata a dědicové, důvěrně, dobrovolně a vědomě vyjevené body, připomenutí a dědovská informace, ať jsou od vás všech ochotně, poslušně a zodpovědně při Bohu a spravedlivém světě považovány zajisté za mou poslední vůli a testament. Doufám také, že žádný z vás nebude ani v nejmenším jednat proti, ale že se podřídíte.

Zde uzavírám své dědovské rozdělení a uspořádání svěřené vám milá vnučata a dědicové, ve jménu Nejsvětější Trojice, Boha Otce, Syna a svatého Ducha, a vkládám svou ubohou duši do svatých pěti ran Ježíše Krista a zásluh nejblahoslavenější, bez dědičného hříchu počaté Panny a Matky Boží Marie, všech svatých Božích, mého svatého anděla Strážce a mých svatých patronů a patronek, které jsem během svého života ctil a v den jejichž svátku zemřu. O, nebeský Otče, do tvých božských rukou poroučím svou ubohou duši, kterou jsi stvořil, skrze hořké utrpení a smrt a slavné vzkříšení Krista, svého nejmilejšího božského Syna, vykoupil a skrze božskou milost svatého Ducha posvětil. Amen.

Praha, 1. června 1721

Johann Franz Löw von Erlsfeldt, oddaný děd a před Bohem ubohý hříšník.

Ingrosováno (tj. zapsáno do desk zemských) do 2. nebesky modrého kvaternu testamentů pod písmenem M. 14.

Přijato 12. května 1725

Doručeno 12. března 1725

Moje, Jana Františka Löwa z Erlsfeldu, dědovské připamatování a informace pro má vnučata, které žádným jiným člověkem než od pánů poručníků v přítomnosti oněch vnučat po mé smrti má býti otevřeno a jim přečteno. Č 34.